

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI**

**TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'DAKİ MUHASEBE EĞİTİMİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI: SELÇUK ÜNİVERSİTESİ VE AZERBAYCAN
DEVLET İKTİSAD ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Salman EBDÜLRZAZADE

Prof. Dr. Baki YILMAZ

Konya –2017

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

SALMAN EBDÜLRZAZADE

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Salman Abdülrazade'.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Salman EBDÜLRZAZADE		
	Numarası	154227031012		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / Muhasebe Finansman		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Baki YILMAZ		
	Tezin Adı	Türkiye Ve Azerbaycan`daki Muhasebe Eğitiminin Karşılaştırılması: Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi Örneği		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Türkiye Ve Azerbaycan`daki Muhasebe Eğitiminin Karşılaştırılması: Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi Örneği” başlıklı bu çalışma 10/08/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir

Prof. Dr. Baki YILMAZ	Başkan (Danışman)	
Yrd. Doç. Dr. Ali AKGÜN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Tevfik EREN	Üye	

		T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü			
Öğrencinin	Adı Soyadı	Salman EBDÜLRZAZADE		Numarası 154227031012	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME / MUHASEBE FİNANSMAN			
	Danışmanı	Prof. Dr. Baki YILMAZ			
Tezin Adı		Türkiye Ve Azerbaycan`daki Muhasebe Eğitiminin Karşılaştırılması: Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi Örneği			

ÖZET

Önceden ülkeler sahip oldukları askeri güçlerle rekabet ederken, son zamanlarda bu rekabet eğitim ve eğitimden kaynaklanan ekonomik alanlara doğru yön değiştirmiştir. Bunun sonucudur ki, şu anda eğitimi yeterince iyi olan ülkeler dünya ekonomisinde yeterli söz hakkına sahiptirler. Son dönemlerde yaşanan bu ekonomik değişimlerden dolayı neredeyse tüm ülkeler eğitimlerinin geliştirilmesi için büyük bir çaba harcamaktadırlar.

Muhasebe ekonominin bütün sektörlerinde farklı alanları bir birine bağlayan bir halkadır. Bunun içinde birçok yerde muhasebeni işletmenin dili olarak nitelendiriyorlar. Şu açıdan ki, muhasebe üretilen ürün veya hizmetlerin maliyetinin hesaplanması, dönem sonu kar veya zararın belirlenmesi, yatırımcılara gerekli olan bilgilerin aktarılması ve vergilerin hesaplanmasına yardımcı olmak gibi faaliyetlerde bulunur. Buradan da anlaşılacağı gibi muhasebe her bir işletme, devlet kurumu ve devlet için büyük bir öneme sahiptir.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada amacımız Azerbaycan`ın Bakü şehrinde bulunan Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi ile Türkiye`nin Konya ilinde bulunan Selçuk Üniversitesi`nin muhasebe eğitimine vermiş olduğu değeri

araştırmaktır. Bunun için her iki ÷lkeleki üniversitele muhasebe eğitimi gören öğrenciler üzerine bir anket uygulaması yapılmıştır. Anket sonucu toplanan veriler SPSS 21 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda her iki ÷lkenin muhasebe eğitime yeterince önem vermediği gör÷lmüştür. Elde edilen bulgulara dayanarak bazı çözümler önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Muhasebe, Muhasebe Eğitimi.

		T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü			
Öğrencinin	Adı Soyadı	Salman EBDÜLRZAZADE		Numarası 154227031012	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME / MUHASEBE FİNANSMAN			
	Danışmanı	Prof. Dr. Baki YILMAZ			
Tezin Adı		The Comparative Study Of Accounting Training in Turkey and Azerbaijan: The Case Of Selcuk University and Azerbaijan State Economic University			

SUMMARY

Previously, countries were competing with the military forces they possessed, but in recent times this competition has shifted towards economic areas resulting from education and training. The result is that countries that are well educated at the moment have enough say in the world economy. Due to these recent economic changes, almost all countries are making great efforts to develop their education.

It is a ring that connects different fields to each other in all sectors of the accounting economy. In many of these, they call the accounting business as a language. In this respect, accounting includes activities such as calculation of the cost of the products or services to be produced, determination of profit or loss at the end of the period, transfer of necessary information to investors and assistance in the calculation of taxes. From here it can be understood that accounting has a great proposition for every business, state institution and state.

Our aim in this study is to investigate the value of Azerbaijan State Economics University in Baku city of Azerbaijan and Selcuk University of Turkey in Konya province. For this, a questionnaire was applied to the students who were studying accounting education in universities in both countries. The results of the

questionnaire were analyzed with SPSS 21 statistical program. In the light of these results, it is seen that both countries do not pay enough attention to accounting education. Based on the findings, some solution proposals have been developed.

Keywords: Education, Accounting, Accounting Education.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	II
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	III
ÖZET	IV
SUMMARY	VI
TABLolar LİSTESİ	X
GRAFİKLER LİSTESİ	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MUHASEBE VE MUHASEBE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi.....	3
1.2. Muhasebenin Tanımı	5
1.3. Muhasebenin Kapsamı.....	6
1.4. Muhasebenin Amacı Ve Önemi	7
1.5. Muhasebenin İşlevleri.....	8
1.6. Muhasebenin Temel Kavramları	9
1.7. Eğitim Nedir Ve Muhasebe Eğitiminin Tanımı	12
1.8. Muhasebe Eğitiminin Unsurları	14
1.9. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği	17
1.10. Muhasebe Eğitiminin Amacı.....	18
1.11. Muhasebe Eğitiminin Beklenenler	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. AZERBAYCAN VE TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ

2.1. Türkiye`de Muhasebe Sistemi.....	20
2.2. Türkiye`de Muhasebe Eğitimi.....	21
2.2.1. Mesleki Eğitim Kuruluşlarında Muhasebe Eğitimi	22
2.2.2. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	23
2.2.3. Yüksek Lisans Ve Doktora Düzeyinde Muhasebe Eğitimi.....	24
2.3. Türkiye`deki Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	25
2.4. Azerbaycan`da Muhasebe Sistemi.....	26
2.4.1. Azerbaycan`ın SSCB`nin Esareti Dönemindeki Muhasebe Sistemi	26
2.4.2. Azerbaycan`ın Bağımsızlık Kazandıktan Sonraki Muhasebe Sistemi.....	29
2.5. Azerbaycan`da Muhasebe Eğitimi.....	32
2.6. Azerbaycan`da Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAD ÜNİVERSİTESİ VE SELÇUK ÜNİVERSİTESİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ÜZERİNE YAPILAN BİR ANKET ÇALIŞMASI

3.1. Araştırmanın Amacı.....	35
3.2. Araştırmanın Kapsamı Ve Sınırlılıkları	36

3.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	36
3.5. Araştırmanın Evreni.....	38
3.4. Araştırmanın Yöntemi	38
3.5. Bulguların Değerlendirilmesi	40
3.5.1. Demografik Bulgular	40
3.5.2. Muhasebe Eğitiminin Değerlemesine İlişkin Bulgular	42
3.5.3. Muhasebe Derslerinin Verimliliğine İlişkin Bulgular	46
3.5.4. Muhasebe Eğitimi Veren Öğretim Üyesinin Öğrencinin Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	49
3.5.5. Muhasebe Eğitiminde Uygulamaya Verilen Öneme İlişkin Bulgular	53
3.5.6. Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılması İçin Yapılan İşlerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	55
3.5.7. Muhasebe Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	57
3.6. Araştırmaya Yönelik Güvenirlik Analizi.....	60
3.7. Hipotezlerin Analizi ve Yorumlanması	62
SONUÇ	69
KAYNAKÇA	73
EKLER	78
EK-1: ANKET FORMU	78

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye`deki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı	40
Tablo 2. Azerbaycan`daki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı.....	41
Tablo 3. Türkiye`deki Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Yaş Durumları.....	41
Tablo 4. Azerbaycan`daki Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Yaş Durumları	42
Tablo 5. Ölçeklerin Güvenirlik Katsayıları.....	62
Tablo 6. Her İki Üniversitenin Muhasebe Eğitime Verdiği Değerin T Testine Ait Spss Tablosu	63
Tablo 7. Derslerin Verimliliğinin T Testine Ait Spss Tablosu	64
Tablo 8. Üniversitedeki Muhasebeyi Öğreten Elemanların Eğitimin Verimliliğini Artırmak İçin Harcadıkları Çabanın T Testine Ait Spss Tablosu	66
Tablo 9. Uygulamacıların Öğrencilere Muhasebe Bilgilerinin Aktarılmasının T Testine Ait Spss Tablosu	67
Tablo 10. Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Etkisinin T Testine Ait Spss Tablosu	68

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nde Muhasebe Eğitimine Verilen Önem.	42
Grafik 2. İki Üniversitede Bulunan Araç Ve Gereklere Muhasebe Eğitimi Karşılmasına İlişkin Bulgular.	43
Grafik 3. Muhasebe Derslerinde Kullanılan Kaynak Kitaplarına İlişkin Bulgular.....	44
Grafik 4. Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nde Verilen Muhasebe Dersine İlişkin Bulgular.....	44
Grafik 5. İki Üniversitedeki Bilgisayar Ve Bilgisayar Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	45
Grafik 6. Muhasebe Ders Kitaplarının Eğitim Açısından Yeterli Bilgiyi Sunmasına İlişkin Bulgular.	46
Grafik 7. Muhasebe Derslerinin İçeriklerinin Güncel Gelişmelere Paralel Olarak Yenilenmesine İlişkin Bulgular.	47
Grafik 8. Muhasebe Derslerinde Aktarılan Bilgilerin, Muhasebe Mesleğine İlişkin Temel Bilgileri Öğretme Açısından Yeterliliğine İlişkin Bulgular. .	47
Grafik 10. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarının Ders Anlatmasına İlişkin Görüşleri.	49
Grafik 11. Öğretim Üyesinin Muhasebe Dersi İle İlgili Bilgisini Sürekli Yenilemesine İlişkin Bulgular.	50
Grafik 12. Öğrencilere Öğretim Üyeleri Tarafından Kaynak Önerilmesine İlişkin Bulgular.	50
Grafik 13. Öğrencilerin İhtiyacı Olduğunda, Ders Saatleri Dışında Öğretim Üyelerine Ulaşması İle İlgili Bulgular.	51
Grafik 14. Öğretim Elemanlarının Öğrencilerle Olan İletişime Önem Vermelerine İlişkin Bulgular.....	52
Grafik 15. Uygulamacıların Derslere Gelerek Öğrencileri Bilgilendirilmesine İlişkin Bulgular.	53
Grafik 16. Öğrencilerin Uygulamaları Yakından İzlemeleri İçin, İşletmeleri Ziyaret Etmelerine İlişkin Bulgular.	54
Grafik 17. Yaptırılan Staj Uygulamasına İlişkin Bulgular.	54
Grafik 18. Mesleki Staj Uygulamasının Yapılmasına İlişkin Bulgular	55
Grafik 19. Üniversitelerde Düzenlenen Seminer, Konferans Ve Paneller İle İlgili Bulgular.....	56
Grafik 20. Öğrencilerin Muhasebe İle İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Edebilmeleri İle İlgili Bulgular.....	57

Grafik 21. Üniversitelerdeki Öğrencilerin Muhasebe Dersindeki Edindikleri Bilgilerin, Pratik Hayatta İşe Yaraması İle İlgili Bulgular.	57
Grafik 22. Muhasebe Derslerinin Öğrencileri Çalışma Hayatına Hazırlanmasına İlişkin Bulgular.	58
Grafik 23. Muhasebe Eğitimi Görmenin, İş Hayatında Avantaj Sağlamasına İlişkin Bulgular.	59
Grafik 24. Öğrencilerin Muhasebe İle İlgili Geleceğe Yönelik Hedeflerinin Olmasına İlişkin Bulgular.	59

GİRİŞ

Dışarıda rastladığımız her hangi bir kişilere “Bir ülkenin ayakta durmasının en önemli şartlarından biri nedir?” diye sorsak, büyük çoğunluğu “Ülkenin ekonomisinin güçlü olmasıdır” yanıtını verir. Tabii ki düşündüğümüz zaman bir ülkenin tüm dünyadaki ülkelerle rekabet edebilmesi ve söz sahibi olabilmesi için ekonomisinin güçlü olması önde gelen şartlardan biridir. Günümüzde bu şartın yerine getirilmesi gelişen teknoloji hızına ayak uydurmak ile gerçekleşebilir. Bu da hiç kuşkusuz ki ülkedeki eğitimin durumuna bağlıdır. Yani bunu iyi bir şekilde eğitim görmüş kişiler başarabilir. Günümüzün Japonya`ısı bunun bariz örneğidir. Ülkede hiç bir doğal zenginliğin olmamasına rağmen, ekonomisi en güçlü olan devletlerin listesinde ilk sıralarda yer almaktadır. Tabii ki ülke bu duruma eğitimin gücüyle gelmiştir. Şu anda diğer ülkelerde olduğu gibi Azerbaycan ve Türkiye de eğitime gerekli önemi vermekte ve eğitimin gelişimi için gerekli olan adımları atmaktadır. Hatta kardeş ülkemizde 2023 yılında %100 okuyan Türkiye`ye ulaşmak için gerekli işlemleri başlatmıştır. Aynı zamanda Azerbaycan Devleti de eğitiminin geliştirilmesine büyük bir önem vermektedir. Örnek verecek olursak, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı yanında Eğitim Komisyonu 2007–2015 yılları aralığında belirli müsabaka yolu ile seçtiği gençleri burslu olarak dünyanın öncül üniversitelerinde eğitim almaları için göndermiştir.

Bu araştırmamızda amaç Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi ile Selçuk Üniversitesi`nin muhasebe eğitimine verdikleri değerin karşılıklı olarak incelenmesidir. Aynı zamanda bu eğitim sürecinde bizzat iştirak eden öğrencilerin görüşleri alınarak bir değerlendirme yapılacaktır. Bu doğrultuda birinci bölümde muhasebe ve muhasebe eğitimi ile ilgili temel kavramlara yer verilecektir. İkinci bölümde ise Azerbaycan ve Türkiye`deki muhasebe eğitim sistemi konusunda bilgi verilecek ve her iki ülkedeki muhasebe sisteminin günümüze ulaşana kadar maruz kaldığı değişim ve gelişmelere kısaca değinilecektir.

Üçüncü bölümde uygulamaya yer verilecektir. Bu uygulamada her iki üniversitedeki öğrencilere muhasebe eğitimi ile ilgili anket uygulanacaktır. Anket

sonucu elde edilen veriler analizlere tabii tutulacaktır. Sonda ülkelerin muhasebe eğitimine verdikleri değer karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MUHASEBE VE MUHASEBE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Günümüzde muhasebe her gün gittiğimiz bakkallar dahil büyük holdinglere kadar tüm işletme ve kuruluşlarda kullanılmaktadır. Bu da muhasebenin ne kadar önemli olduğunun göstergesidir. Bu bölümde muhasebenin ve muhasebe eğitiminin temel kavramları anlatılmaktadır.

1.1. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi

Muhasebenin çok basit bir biçimde olsa bile “mübadile” kavramı ile beraber ortaya çıktığı ve geliştiği tahmin edilmektedir. Ticaret yaşamına ilişkin ilk belgeler bundan dört bin yıl önce, Babil’de iş yaşamına ilişkin kayıtlar, çivi yazısı ile kilden yapılmış levhalar üzerinde tutulmuştur (Yalkın, 1994: 7).

Milattan 2200 sene evvelki devre ait araştırmalarda arkeologlar çivi yazısı ile yazılmış olan bir levhada şu kayıtların bulunduğunu görmüşlerdir (Erkurul, 1995: 2):

“Kırk tetradrahma borçlu Bel-ake-irib oğlu Larasib, iyar ayında, Güneş mabedinde Hablay oğlu Zir- idin`in eline 40 tetradrahma sayacaktır. Şahitler Ruya oğlu Urame, Ayrad oğlu Allit, Sinam oğlu Kistar, Babil, Kislev ayının üçüncü günü, İran kralı Pakarus`un beşinci senesi.”

Bu çeşit kayıtlar İsa`nın doğumundan evvel 3600 senesine kadar gider ki, bunlar muhasebe kayıt ve belgelerinin en eski numuneleridir (Erkurul, 1995: 2).

Roma medeniyetinde de muhasebe kayıtlarına rastlanmaktadır. Ünlü Romalı hatip Çiçeron mahkemede müvekkilini müdafaa ederken davacının kayıtlarına şu şekilde hücum eder (Erkurul, 1995: 3):

“Davacı mevzu bahis tutarın defteri kebirine kaydedilmemiş bulunduğunu itiraf etmekte, fakat muhtıralarında mevcut olduğunu ileri sürmektedir. Muhtıraların defterikebir ile kıymeti aynı olsaydı, defterikebir tutmaya ne lüzum kalırdı,

defterikebir tanzimi âdetinin kabul edilmesinin sebebi, gelip geçici muhtıralara itimat caiz olmamasındandır ”.

Muhasebenin bugünkü kayıt yöntemi önceden saptanmış bir kurama dayanmamış, muzaaf muhasebe yöntemi denen iki yanlı kayıt sistemidir. İlk olarak 1296 yılında Floransa şehrinde kullanıldığı sanılan bu sistemin, 14`üncü ve 15`inci yüzyıllarda Floransa, Cenova, Venedik ve Milano gibi İtalyan ticaret şehirlerinde uygulamalar sonucu geliştiği anlaşılmaktadır. Muzaaf muhasebe kayıt yönteminin gerekli koşulu, her iki işlemin iki kez kayıt edilmesidir ve uygulama sonucu gelişmiştir (Yalkın, 2013: 9).

Avrupa`da muhasebeye ilişkin ilk eser 1458 yılında Napoli`de Benedetti Cortigli Di Ragusa tarafından yazılmıştır. Muhasebenin çift kayıt yöntemini ilk defa yayımlayan İtalyan Papaz Luca Pacioli`dir. Luca Pacioli`nin “Suma de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalite” (Aritmetik, Geometri, Oran ve Orantı Hakkında Özet) adlı eseri 1494 yılında Venesiya`da yayınlanmıştır (Karasioğlu, 2014: 16).

Türk devletleri açısından bakıldığında 1363 yılında Abdullah İbni Muhammed`in “Risale-i Felekiyye” (Kitab-us Siyagat) adlı el yazması kitabında bugünkü çift taraflı kayıt düzeninden bahsedilmektedir. Kitab-us Siyagat, “Muhasebe Kitabı” anlamına gelmekte ve bu kitapta devlet muhasebesinden, kayıt düzeninden bahsedilmektedir (Karasioğlu, 2014: 16).

Muhasebe kuramında 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar her hangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Genellikle bu dönem içinde mevcut kavramların ülkeler arasında daha iyi şekilde anlaşılmasına ve uygulamanın geliştirilmesine çalışılmıştır (Kızıllı, 2001: 5).

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren maliyet ve yönetim muhasebesi konularında önemli gelişmeler olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise muhasebe önemli gelişme gösterip, insan kaynakları muhasebesi, sosyal muhasebe, enflasyon muhasebesi, uluslararası muhasebe gibi konularda yeni kayıt ve raporlama teknikleri geliştirilmiştir (Kızıllı, 2001: 5).

Muhasebe kayıt ve raporlama teknikleri günümüze kadar düzenli bir şekilde gelişmiş ve hala çok yavaş olsa da gelişimini sürdürmektedir.

1.2. Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, işletmede meydana gelen finansal nitelikli olay ve işlemleri gözleyen, para birimi cinsinden sistemli bir şekilde tespit eden ve bunlara ilişkin bilgi ve belgeleri toplayan kaydeden, sınıflandıran ve anlamlı olarak özetleyen, raporlayan ve sonuçları yorumlayarak ilgili kişi ve kuruluşlara sunan, bilim, sanat ve tatbiktir (Atabey, Parlakkaya ve Alagöz, 2001: 8).

Muhasebe para ve işlemler bakımından kısmen de olsa mali nitelik taşıyan olayları önemli bir şekilde sınıflayıp özetleyen ve sonuçlarını yorumlayan bir kayıt sanatıdır (Kempner, 1968: 2)

Muhasebe işletmelerin faaliyetlerinin ekonomik yönden kontrolü, işletme yöneticilerinin geleceğe yönelik faaliyetlerinin planlanmasına yardımcı olmak, işletme faaliyetleri ile ilgilenen tarafların alacakları kararlara yardımcı olmak amacıyla, işletmedeki mali olaylara ait bilgilerin kaydedilip saklanması ve raporlanması görevini üstlenen bir sosyal bilimdir (Karabınar, 2004: 3).

Başka bir tanıma göre, Muhasebe, bir işletmedeki mali olayların hesaplara ve defterlere geçirilme kurallarını ortaya koyan ve böylece bu olayların sonuçlarının analiz edilip görülmesini sağlayan bir bilimdir (Gücenme, 2005: 4).

Diğer bir tanımda ise, Muhasebe, işletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borçları) üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilen mali nitelikli işlemlere ait bilgiler, kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar halinde sunan bir bilgi sistemidir (Akpınar ve Özdemir, 2012: 6).

Kısaca Muhasebe; geçmişini değerlendiren, bugünü ortaya koyan ve geleceğe yönelik doğru kararların alınmasını sağlayan bir bilim dalıdır (Akpınar ve Özdemir, 2012: 6).

Tüm tanımlardan ortak bir sonuç çıkarmalı olursak, muhasebe, işletmelerde gerçekleşen mali olayları belirli bir sistem şeklinde kaydederek, sınıflayan ve bu kayıtlardan çıkan sonuçları analiz edip raporlar halinde özetleyerek, gerekli kişilerin kararlarına yardımcı olacak şekilde sunan bir bilim dalıdır.

1.3. Muhasebenin Kapsamı

Muhasebe işletmeler arasında ve işletme dışındaki çıkar gruplarıyla işletme arasındaki, işletmeyle ilgili olarak oluşan değer hareketlerini (işletmenin varlık ve kaynak yapısı, karlılık durumu, öz kaynak durumu, fon giriş ve çıkış durumu gibi) izleyerek, bu değer hareketlerinden doğan borç ve alacak ilişkilerini, başka bir ifade ile varlık ve kaynak oluşumunu hesaplara kaydedip sonuçlarını saptayarak, raporlanmasını kapsamaktadır (Yükçü, 1998: 1).

İşletmeler muhasebenin üstlenebileceği görevlerin bir kısmından veya tamamından yararlanmaktadırlar. İşletmelerin bazıları vergi matrahının belirlenmesi, borç ve alacakların belirlenmesi için muhasebeden yararlanırken, bazıları da muhasebenin tamamından yararlanarak karar vermek için gerekli olan mali raporları elde etmektedir.

İşletmenin niteliğine uygun olarak organize edilmiştir muhasebe, yönetime etkin bir biçimde yararlı olabilir. Çünkü muhasebe ([http:// smmmser.blogcu.com/genel-muhasebe-ders-notlari-1/513851](http://smmmser.blogcu.com/genel-muhasebe-ders-notlari-1/513851), 2016);

- ✓ Bilgi aracıdır: yazılı bir bellek görevini üstlenir, çünkü geçmişteki tüm işlevleri kaydeder.
- ✓ Kontrol aracıdır: bütçe veya standartlarla gerçekleştirmeleri karşılaştırıp sapmaları ortaya çıkarır.

- ✓ Öngörme aracıdır: gerekli kişilere sunduğu bilgiler ile ileriye dönük tahminlerde bulunmaya ve planlamaya yardımcı olur.

1.4. Muhasebenin Amacı Ve Önemi

Tüm disiplinlerin başlangıç noktaları, çalışma alanlarının belirlenmesi ve disiplin amaçlarının saptanmasıdır. Muhasebenin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde de ilk aşama muhasebenin amaçlarının açıkça ifade edilmesidir. Tanımlayıcı istatistikte, istatistikçi istenilen bilginin niteliğini bilmeden, anlamadan, üzerinde araştırma yapılacak kitlenin tanımlamasını yapamaz. Bir ülkedeki insanların refahıyla ilgilenen bir kişi için, o ülkedeki insanların boyları ve ağırlıkları hakkındaki bilgiler az yararlı olacaktır (Akdoğan ve Aydın, 1987: 188-189).

Muhasebenin amacı, bir işletmenin performansı, finansal durumu ve nakit akışları hakkında finansal bilgi toplamak ve raporlamaktır. Bu bilgiler, daha sonra, işletmeyi nasıl yöneteceği veya ona yatırım yapacağı, ona borç para verme konusunda kararlar almak için kullanılır (El-Beblawy, 2015).

Muhasebede amaç, işletme veya kuruluşun faaliyetlerin anlaşılmasına esas olan bilgilerin toplanması ve ilgililere aktarılmasıdır. Bu konuda ise bazı muhasebe otoritelerinin görüşleri şöyledir (Demir, 1990: 6-7):

- C. Hongren'e göre etkin bir muhasebe sisteminin amacı şunlardır:
 - a. Gerçekleşen cari işlemlerin planlama ve kontrolde kullanabilmeleri için işletme içi dahili raporlar hazırlamak,
 - b. Özel kararların alınmasında ve uzun vadeli planların yapılmasında kullanılabilmesi için yöneticilere yardımcı olmak,
 - c. İşletmenin ortak veya hissedarlarına ve diğer ilgililere işletme ile ilgili bilgilerin sağlanmasında yardımcı olmak.

- R. W. Schattke ve arkadaşlarına göre muhasebe ilminin amacı işletmenin ekonomik faaliyeti ile ilgili güvenilir bilgileri toplamak ve bunları ilgililere aktarmaktır.
- Pattilo`ya göre ise muhasebe ilminin amacı, ekonomik işlerin yargılarını formüle etmelerine veya harekete geçmelerine yardımcı olmak için bu işlemlerin nispi ekonomik hak ve ilgilerinin finansal görünümünü veren ekonomik bilgileri toplamak, özetlemek, yorumlamak ve yayınlamak suretiyle dışsal bir bilgi iletişim sistemi meydana getirmektir.

1.5. Muhasebenin İşlevleri

Muhasebe gerekli olan kişilere finansal bilgileri bu temel işlevlerini yerine yetirerek sağlamaktadır. Yani amaca ulaşmakta işlevler baz alınmaktadır.

Muhasebenin işlevleri şunlardır (Özülcüan, 2005: 5) ;

- a. **Saptama:** Geçekleşen bir işlem ya da olayın, muhasebenin çalışma alanı içine girip girmediğinin ortaya konulmasıdır. Bir işlemin ya da olayın muhasebenin çalışma alanına girebilmesi için, işletmenin tüzel kişiliğini ilgilendirmesi ve parasal özellik taşıması gerekir.
- b. **Ölçme:** Ortak bir ölçü vahidi olarak para birimi ile, muhasebeye konu olan olay ve işlemlerin ölçülmesidir.
- c. **Kaydetme:** Mali nitelik taşıyan ve işletmenin tüzel kişiliğini ilgilendiren, işlem ve olaylara ilişkin bilgilerin, muhasebe kuramına ve ilgili yasalara göre, belge ve defterlere kaydedilmesidir.
- d. **Sınıflandırma:** Farklı nitelikteki işlemlerin karıştırılmaması için işletmeye giriş tarihine göre önce yevmiye defterine kaydedilmesi, o bilgilerin sadece belgeye işlenmesidir. Bu bilgilerden daha fazla ve daha çabuk yararlanabilmek için, bilgilerin cinslere göre hesap, hesap sınıfı ve hesap grubu olarak bir araya getirilmesini ifade eder.
- e. **Raporlama:** Sınıflandırılmış bilgilerden verimli bir şekilde yararlanabilmek için, gerekli olan kişi ve kuruluşlara finansal bilgileri daha anlaşılabilir özet

rapor ve tablolarının hazırlanmasını ifade eder. Rapor sunulan kişi ve kuruluşlar bunlardır:

- Devlet
- Toplum
- İşletmenin sahibi ve ortakları
- Yöneticiler
- İşletmede çalışanlar
- 3. Taraf (işletmeye borç verenler)

Bazı kaynaklarda ise muhasebenin işlevleri dörde ayrılır:

- a. Kaydetme
 - b. Sınıflandırma
 - c. Özetleme
 - d. Raporlama veya Analiz ve yorum¹
- f. **Analiz ve Yorumlama:** Günümüzde muhasebe bilimine yüklenen en önemli fonksiyondur. Elde edilen bilgilerin anlamları ve sonuçları arasında analiz ve yorum yapılmasıyla, bilgilerin ne anlama geldiğinin saptanması ve yapılan yoruma göre gerekli olan kararların alınmasıdır.

1.6. Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebenin temel kavramları, muhasebe uygulamalarının belirli bir esasa dayanmasını ve yön vermesini sağlayan varsayımlardır. Bugün birçok yazar tarafından ortak noktalarda birleşilmiş ve zamanla geliştirilmiş olan bu kavramların sayısı 12'dir.

Sosyal Sorumluluk Kavramı: Bu kavram muhasebenin işlevini yerine getirme hususundaki sorumluluğunu belirtmekte ve muhasebenin kapsamını,

¹ Detaylı bilgi için bakınız: Muhasebe ve İşlevleri, <http://muhasebece.blogcu.com/muhasebe-ve-islevleri/4733033> (21.10.16); Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları, <http://muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html> (21.10.16).

anlamını, yerini ve amacını göstermektedir. Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebe organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde, mali tabloların düzenlenmesinde ve sunulmasında; belli kişi ve grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesine dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini ifade eder (Lazol, 2005: 8).

Kişilik Kavramı: Bu kavram işletmenin sahip ya da sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerinden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunun kabul edilmesini ve işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini anlatır (Lazol, 2005: 9).

İşletmenin Sürekliliği Kavramı: İşletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. Bu nedenle işletme sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam süreleriyle bağlı değildir.

Bu kavram, işletmeler açısından geçerliliğinin bulunmadığı veya ortadan kalktığı durumlarda ise, bu husus mali tabloların dipnotlarında belirtilir (Lazol, 2005: 9).

Dönemsellik Kavramı: İşletmenin sürekliliği kavramının uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve karların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereğidir (Erdoğan, 1999: 8).

Parayla Ölçülme Kavramı: Bu kavram işletmede gerçekleşen iktisadi olay ve işlemlerin kaydedilerek izlene bilmesi için ortak bir ölçü birimi olarak parayı öngörür. Muhasebe işlemleri ulusal para birimine göre yapılır (Erdoğan, 1999: 8).

Maliyet Esası Kavramı: Para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder (Çanakçıoğlu, 2000: 8).

Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı: Muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtılan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gerektiğini ifade eder (Çanakçıoğlu, 2000: 8).

Tutarlılık Kavramı: Muhasebenin amaçlarına ulaşabilmesi için, her dönem başlı kaldığı prensip ve usuller aynı olmalıdır. Bu kavram bir dönem uygulanan prensipten hiçbir şekilde ayrılmayacağı anlamına gelmez. Gerektiğinde değişiklikler yapılacaktır. Ancak, söz konusu değişikliklerin hangi yönde olduğunun ilgili muhasebe raporlarında belirtilmesi gerekir. Bu kavrama uyulmadığında, muhasebe tarafından sağlanan verilerin mukayese edebilme niteliği ortadan kalkar. Aynı zamanda muhasebe raporlarını inceleyen ilgili grupların yanıtlarına da sebep olunur (Küçüksavaş, 1998: 14).

Tam Açıklama Kavramı: Dönemsel hesaplar ve raporlar ticari kişiliğe ait bütün olayları tam olarak açıklamalıdır. Normal olarak, hesapların tertibi ve raporların hazırlanması, bunların ilgili buldukları dönemler ve tarihler itibarı ile yapılmalıdır (Küçüksavaş, 1998: 14).

Hangi hususun önemli sayılacağı, verilen bilgilerin kullananlar tarafından ve bunların kullanacağı amaçlar yönünden ayırımı tabi tutulmalıdır. Bu suretle ilgili ticari kişiliğe yatırım kararı vermeden önce, temkinli bir sermayedarın sahip olmak istediği bütün bilgiler önemli olarak kabul edilip tam olarak açıklanmalıdır (Küçüksavaş, 1998: 15).

Mali tablolarda finansal bilgilerin tam olarak açıklanması yanında, mali tablo kalemleri kapsamında yer almayan ancak alınacak kararları etkileyebilecek, gerçekleşmesi muhtemel olaylara da yer verilmesi bu kavramın gereğidir (Küçüksavaş, 1998: 15).

İhtiyatlılık Kavramı: Bu kavram muhasebe olaylarında temkinli davranılmasını öngörmektedir. Bu kavrama göre işletmede bir gider ve zarar oluştuğu anda, gelir ve kar ise gerçekleştiği anda kayda alınmalıdır (Çetiner, 2009: 46).

Önemlilik Kavramı: Önemlilik kavramı, bir hesap kalemi veya mali bir olayın nisbi ağırlık ve değerinin, mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder.

Önemli hesap kalemler, finansal olaylar ve diğer hususların mali tablolarda yer alması zorunludur.

Bir varlığın veya hakkın iktisadi önemi onun muhasebe kaydını etkiler. Kavram icabı, büyük küçük varlıklara hep aynı gözle bakılmalıdır. Bununla beraber, kavramsal olarak doğru olan bu yaklaşım, uygulamada küçük tutarlar söz konusu olduğu zaman ihmal edilir. Örneğin, üç yıl kullanılacağı tahmin edilen varlık, diğer dönemlere taşınır. Diğer taraftan, aynı dönemlerde faydalanılacağı tahmin edilen bir dolmakalem, gelecek dönemlere taşınmaz. Çünkü bu davranışın maliyeti, daha kesin kayıt yapmayla sağlanacak olan avantajları aşacaktır (Ataman, 1999: 6).

Özün Önceliği Kavramı: İşletmelerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereklidir.

Genel olarak işlemlerin biçimleri ile özleri paralel olmakla birlikte, bazı durumlarda farklılık ortaya çıkabilir. Bu takdirde, özün biçime önceliği esastır (Ataman, 1999: 7).

1.7. Eğitim Nedir Ve Muhasebe Eğitiminin Tanımı

Bugün dünyadaki lider konumundaki ülkeleri inceleyecek olursak, bu başarımın altında lider devletlerin eğitim ve öğretim sürecine ne kadar büyük bir oranda önemli değer verdikleri gerçekleri ile karşılaşacağız. Kendi sosyolojisine uygun toplumsal dinamizmin bir sentez kontrolünde eğitim ve öğretim sürecine katılması ve bu süreçte uyumlu hale getirilmesi toplumun hedefine daha kolay ulaşmasını sağlar. Bunun için de bu dinamizmi yaşamdan soyutlamak yerine, bilakis toplumun sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik yapısıyla aynı potada yoğurarak hayata geçirmek gerekmektedir (Öfgeli, 2010: 102).

Eğitim, bireysel ve toplumsal hayatı biçimlendirmek, düzenlemek ve denetlemek amacıyla bireysel ya da toplumsal deneyimlerin bilinçli aktarılmasıdır. Başka bir deyişle eğitim, bireysel gelişim ve sosyal yeterliklerin kazanılmasına yönelik amaçlı bir eylem olarak, insana, kendi içsel doğasını gerçekleştirmeye çalıştığı süreçte zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal bir takım yetenekler, davranışlar ve bilgiler kazandırılması yönündeki etkinliklerin tümüdür (Gökçe, 2005: 105).

Amaç, öğrenme - öğretme etkinlikleri ve değerlendirme gibi üç temel öğeden oluşan eğitim amaçla başlar, öğrenme – öğretme etkinlikleriyle devam eder ve sonda değerlendirme ile biter (Fidan ve Erden, 1998: 9).

Eğitimin amacı, bize nasıl düşünmekten çok düşünmeği öğretmek olmalıdır; zihnimizi geliştirmemiz için diğer kişilerin düşüncelerini kendi hafızamıza yüklemekten daha çok, kendimizin düşünmemizi sağlamalıdır (Yero, 2001-2002).

Muhasebe eğitimini tanımlamadan önce muhasebe kavramını yeniden açıklayayım. Muhasebe, para ile ifade edilebilen olayları tespit ederek kaydeden ve bu kayıtları belirli bir şekilde sınıflandırarak finansal tablo kullanıcılarına özet şekilde sunan bir bilimdir. Muhasebenin sunduğu bu özet bilgiler finansal tablo kullanıcılarına karar ve yatırımlarını daha hızlı değerlendirmede olanak sunmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak, muhasebe eğitimini, işletme kararlarına yararlı bilgilerin belirlenmesi, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, kolay anlaşılır raporlar şeklinde özetlenmesi, incelenmesi ve incelenmesinden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılması konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin kullanılması için yeteneklerinin geliştirilmesi şeklinde tanımlanabilir (Dursun, 2006: 13). Kısacası muhasebe eğitimi, finansal bilgiye ihtiyaç duyan kişi veya kuruluşlara zamanında doğru bilgiyi aktaracak olan kişilere muhasebe bilgisinin ve yeteneklerinin aktarılmasıdır.

Tanımlara baktığımız zaman muhasebede uygulama ile teorik bilgi arasında belirli bir uyum olması gerektiği dikkatimizi çekmektedir. Günümüzün eğitim sistemini incelemiş olursak biz bu konuda genel olarak iki ayrı fikrin tanığı ola

biliriz. Birincisi, birçok kişi muhasebe uygulama ve ilkelerini ezberlemeye dayalı bir şekilde olması gerektiği düşüncesini savunmaktadır. İkincisi, bazılarının göre ise modern değişime ayak uydurabilecek şekilde, öğrencilerle karşılıklı iletişim halinde eğitilmelidir ki ve bu görüş günümüzde hızlı bir şekilde geleneksel yöntemin yerini almaktadır. Karşılıklı iletişim halinde geçirilen bu yöntem geleneksele göre daha verimlidir ve öğrencilerin gerekli olan bilgileri daha hızlı bir şekilde algılamalarına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda karşılıklı konuşma ve tartışma şeklinde olan bu yöntemde öğrencilerin konuyla ilgili daha derinlemesine bir görüşe sahip olmaktadır.

Muhasebe eğitiminin amacı her zaman iş çevresi, muhasebe mesleğinin gereklilikleri ve muhasebecilerin talebi ve arzı tarafından etkilenmiştir. Bütün bu faktörler muhasebe öğrencilerine ne öğretilmesi gerektiğinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Muhasebe eğitimi öğrencilerin muhasebe ve iş uygulamalarını destekleyen ilke ve kavramları anlamasını sağlamalıdır (Low and other, 2013: 4).

1.8. Muhasebe Eğitiminin Unsurları

Muhasebe eğitiminin genel olarak üç unsuru vardır:

a. Öğrenci:

Eğitimin en önemli unsurudur öğrenci, çünkü öğrenci olmazsa eğitim verilecek birileri de olmaz. Öğrenci yoksa eğitim de yoktur (Dursun, 2006: 15).

Eğitim zamanı onlara aktarılan teorik bilgileri analiz edemeyen ve bu bilgilerle yetinen, sürekli olarak diğer kaynaklardan kendilerini geliştirmeyen öğrenciler günümüzün şartlarına ayak uyduramazlar. Çünkü günümüzün gelişen teknolojileri ve koşulları bunu talep etmekte aynı zamanda bunun içinde gerekli olan fırsatları sunmaktadır. Son 15- 20 yıl öncesine baktığımız zaman öğrencilerin teorik bilgilerini zenginleştirmek için elde etmek zorunda oldukları kaynakları yalnız kütüphanelerden veya kitap mağazalarından elde edebilmekteydiler. Bunun içinde baya bir çaba sarf etmek durumunda kalıyorlardı. Fakat günümüzde ilerleyen

teknoloji sayesinde anında oturduğumuz yerden gerekli olan bilgilerin birçoğuna ulaşmaktayız. Önceleri belirli bir teorik bilgiyi barındıran kitaplara sahip olmak için mağazaların önünde saatlerce kuyruk beklerken, şimdi gerekli olan kitapları kapımıza kadar getirip vermektedirler.

Muhasebe eğitimi ile sadece geleceğin profesyonel muhasebe meslek mensupları yetiştirilmemekte; aynı zamanda aşağıdaki konularda da öğrencilerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır (Dursun, 2006: 15).

- Öğrencilerin işletmelerde sorunları tespit etme ve bunları çözmeye kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin sayısal bilgileri analiz edebilme, karar almada ve kişiler arası iletişim kurmada bu bilgileri kullanabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin stratejik düşünebilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin bir konu üzerinde yoğunlaşma yeteneklerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin işletmelerle ve toplumun diğer üyeleri ile rahat iletişim kurabilmeleri için, muhasebe derslerinde ekonomi ve işletme terimlerinin öğretilmesi,
- Gelişen bilgi teknolojilerinden faydalanmasından dolayı öğrencilerin diğer bilim dallarına karşı ilgisinin artması ve bu bilim dalıyla iletişim kurabilmesinin sağlanması,
- Öğrencilerin işletme sorunlarına doğru yaklaşımlarının ve bu sorunlar hakkında düşünmelerinin sağlanması.

b. Öğretici (Öğretim Üyeleri):

Eğitim sürecindeki en büyük sorumluluk sahibi ve eğitim sürecindekilere etki eden eğitim üyeleridir. Çünkü öğretim üyeleri kendi bilgi ve tecrübelerine dayanarak öğrencileri yetiştirmektedir. Aynı zamanda bu eğitim sürecindeki öğrencilerin eğitim ve eğitim sonrası yaşamlarına yön vererek etkilemektedir.

Kalitesiz bir öğretici demek başarısız öğrenciler anlamına gelmektedir. Bunun içinde öncelikli olarak bir öğretim üyesinde aşağıdaki özellikleri taşıyıp taşıyamaması aranmalıdır:

- Muhasebe ile ilgili yeterli bilgiye sahiptir mi?
- Öğrencilerle ders içi ve ders dışında iyi bir iletişim kurabiliyor mu?
- Öğrencileri derse motive edebilme yeteneğine sahiptir mi?
- Öğrencileri dersten sonra konu ile ilgili araştırma yapmaya teşvik edebiliyor mu?
- Dersi öğrencilere iyi bir şekilde suna biliyor mu?
- Kendi bilgilerini sürekli olarak yeniliyor mu?

Günümüzde öğretim üyelerinde aranan en önemli özellik sürekli olarak kendi bilgilerinin yenilemesidir. Çünkü gelişen bu bilgi çağında dün sahip olduğumuz bilgiler yarın eskiyerek işimize yaramamaktadır ki, buna ayak uydurmak için sürekli olarak bilgi yenilenmesini gereklidir. Aksi halde muhasebenin gelişiminden yoksun kalacaktır.

Öğretim üyesinin önemli görevlerinden biri de öğrencilerin öğrenim sürecinde aktif yer almalarını sağlamaktır. Aynı zamanda öğrencinin iletişim ve kişiler arası ilişkiler gibi yetenekleri de geliştirilmelidir.

c. Ders Verme Ortamı Ve Araçları:

Eğitimin kalitesini etkileyen unsurlardan biride ders verme ortamı ve bu ortamda kullanılan araçlardı. İnsanoğlu zihinsel hafızayla beraber görsel hafızaya da sahiptir ki, görsel hafıza zihnele göre daha kuvvetlidir. Örnek verecek olursak, bir öğrenciden 5 yıl önceki sınıfta olmuş ve kendisinin de şahit olduğu bir olayı sorduğumuz zaman zihninde o olaylar canlanmaktadır. Fakat 5 yıl önceki öğretmenin derste anlattığı bir konuyu sorarsak bunu hatırlamakta zorluk yaşayabilmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitiminde eğitimin kalitesini artırmak için

geleneksel yöntemlerden kurtulup, çağdaş koşullarla ayak uyduran ve günümüzün vazgeçilmez teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Yalnız bu şekilde istenilen nitelikli muhasebe elemanları yetiştirilebilir.

Günümüzde hala bazı eğitim kurumlarında geleneksel olarak kara tahta üzerinde ders anlatan ve öğrencileri ders anlatmak için tahtaya çıkaran bir sistem kalmaktadır. Böyle bir düzen eğitimin kalitesini kötü yönde etkilemektedir. Birçok üniversite ise bu sistemi ortadan kaldırarak dersleri teknolojiyle bütünleştirip ve diğer bilimlerle ilişki kurarak öğrencilere aktarmaktadır. Bu şekilde eğitimin verimliliği daha da artmaktadır.

Günümüzde muhasebecinin; bilgileri değerlendiren, yorumlayan, konulara dikkat çeken ve yönetici için gereken bilgileri belirleyip ortaya konmasını sağlayacak özelliklerle donatılmış, bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmesi gerekmektedir. Bu nedenle muhasebeyi, muhasebe mesleğini ve muhasebe eğitimini iş çözümleyicilik açısından görmek, muhasebeye yapılacak önemli bir yatırım olacaktır (Dursun, 2006: 17).

1.9. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği

Bildiğimiz gibi günümüzde teknolojilerin belirli bir seviyeye gelmesi ve hala gelişimini sürdürmesi sayesinde ülkeler arasındaki mesafeler kısalmış ve birbirleri arasında isterse ticari isterse de bilgi yönünden ilişkiler artmıştır. Tabii ki bu değişimden muhasebe meslek mensupları da etkilenmiştir. Tüm dünyada her bir ülkenin anlayacağı ortak bir muhasebe sistemi kurulmuştur ki, bunun sonucu olarak da muhasebe meslektaşları daha fazla görev üslenmek zorunda kalmışlar. Böylece nitelikli muhasebe elemanlarına duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu ihtiyaç yalnızca verimli bir eğitim görmüş bireyler tarafından giderilebilmektedir ki, bu da muhasebe eğitiminin önemliliğini ortaya koymaktadır.

Tüm mesleklerde olduğu gibi muhasebe mesleğinde de nitelikli bir eleman yetiştirmede eğitimin önemli rolü vardır. Günümüz dünya ekonomisine bir kaç ülke

önderlik etmektedir. Önderlik yapan ülkelere dikkat yetirirsek onlara bu söz hakkını sağlayan ve bu başarının arkasında eğitimli kişilerin yer aldıklarını görürüz. Sözsüz ki bu başarılı kişilerin arasında muhasebe meslektaşları da yer almaktadır. Muhasebe açısından bakacak olursak, verimli bir muhasebe eğitimi nitelikli elemanlar yetiştirmek anlamına gelmektedir. Nitelikli elemanlar ise ülkenin ekonomisinin gelişmesi ve dünyada söz hakkı olması demektir. Umarım ki ülkelerdeki eğitim kuruluşlarının başkanları muhasebe alanı dahil olmakla diğer alandaki eğitime ülkenin ekonomisinin gelişmesi açısından gereken önemi vermektedir.

1.10. Muhasebe Eğitiminin Amacı

Muhasebe eğitiminin amacı sektördeki muhasebe elemanı açığını gidererek, piyasanın ihtiyacını karşılayacak seviyede, muhasebeyi kendi sistematığı içinde özümsemiş, güncel gelişmeleri yakından izleyen, toplumsal fayda yaratabilecek yetkinlikte ve etik değerleri olan meslek mensupları yetiştirmek olmalıdır (Alkan, 2016: 139).

Muhasebe eğitimiyle amaçlanan, öğrenciye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasıdır. Bilgi, muhasebe biliminin özelliği gereği kuram ve uygulama bir arada değerlendirilerek sunulmaktadır. Amaca yönelik etkin bir muhasebe eğitimi verebilmek için aşağıdaki sorulara cevap bulmak gerekmektedir (Durak, 2009: 31):

- Muhasebe bilgilerine olan ihtiyaç ne düzeydedir?
- Muhasebecinin işi yalnızca ortaya çıkan mali olayları kayıtlamak mıdır?
- Bir meslek mensubu olarak yetiştirilen öğrencilerin muhasebe bilgilerini kullanma yeteneği ne kadar geliştirilebilmektedir? Mevcut eğitim programı bunu gerçekleştirmek için yeterli midir?
- Öğretim elemanı klasik ve modern tüm öğretim tekniklerini kullanabilmekte midir?

- Üniversitelerimizde öğretim elemanın öğretme tekniklerini kullanmadaki kısıtları nelerdir?
- Mevcut not verme sistemi öğrenciyi öğrenmeye teşvik etmekte midir?

1.11. Muhasebe Eğitiminden Beklenenler

Muhasebe eğitiminin başlanmasından bu yana her yıl değişen ve gelişen teknolojilerle beraber muhasebe eğitiminden de beklentiler değişmektedir. Yirmi yıl öncesine baktığımız zaman muhasebe eğitiminde de genel olarak defter kayıtları öğretilmekteydi. Fakat günümüzdeki muhasebe eğitime dikkat edersek büyük bir değişikliklerle karşı karşıya kalabiliriz. Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan bilgisayarlar günümüzde her alanda büyük önem kazanmıştır ki bu da muhasebeyi etkilemiştir. Günümüzün tüm firmaları bilgisayar destekli muhasebe programından yararlanmaktadırlar ki, genellikle işe aldıkları elemanlarda da bilgisayar destekli muhasebe programı bilme özelliği aramaktadırlar. Bunu dikkate alarak da eğitim kurumları bilgisayar destekli muhasebe programlarını öğrencilere anlatmaktadırlar.

Gördüğümüz gibi öncesi deftere kayıt yapan bir muhasebeci eğitilmesi beklenirken, günümüzde aynı zamanda bilgisayar destekli muhasebe programı bilgisine sahip bir eleman yetiştirilmesi beklenmektedir eğitimden. Teknolojinin gelişmesini dikkate alırsak yarın eğitimden beklentiler gelişime bağlı olarak değişebilir.

Muhasebe eğitimi almış olan kişilerden, işletmelerin ilişkili olduğu vergi dairesi, sosyal güvenlik kuruluşları, belediye vb. kuruluşlarla yapılan yazışma, çeşitli nedenlerle düzenlenen beyanname, bildirme ve belgelerin düzenlenmesi, hangi belgenin hangi sürelerde düzenlenip hangi makama verilmesi gerektiği konusunda bilgi sahibi olması beklenmektedir. Söz konusu belgelerin bir kısmının internet üzerinden elektronik ortamda düzenlenmesi bu konuda da yeterli olmalarını gerektirmektedir. Muhasebe eğitimi almış olan kişiler, gerektiğinde bilgisayar ortamında veya gerçek defterlere muhasebe kayıtlarını yapabilecek, kendisinden istenilen mali tablo, işletme hesap özeti, mizan vb. belgeleri ve bilgiyi sağlayabilecek nitelikte olmalıdır (Durak, 2009: 41).

İKİNCİ BÖLÜM

2. AZERBAIJAN VE TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ

Bu bölümde her iki ülkedeki muhasebenin başlangıç tarihinden başlayarak günümüzdeki durumuna kadar gelen süreci kısa bir şekilde değerlendirilecek. Daha sonra ülkelerdeki muhasebe eğitimine yer verilerek, onun sorunları kısa bir şekilde anlatılacaktır.

2.1. Türkiye'de Muhasebe Sistemi

Türkiye'de muhasebenin belli bir disipline bağlanması 1850 yılında Fransız Ticaret Kanunu'nun tercümesi olan "Kanunnamesi Ticaret" ile başlar ve bunun sonucudur ki halen Türk muhasebe sisteminde kullanılmakta olan birçok terim (aktif, pasif, sukont vb.) Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. Batı ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de, muhasebe konuları uzun süre ticaret muhasebesi ve genel muhasebe çerçevesinde kalmıştır (Kotar ve Ildır, 1995: 35).

1926 yılında alman profesörü Sachsenberg tarafından Sümerbank için hazırlanan muhasebe sisteminden özel sektör yararlandığı gibi, iktisadi devlet teşekkülleri tarafından da benimsenip uygulamaya konulmuştur. Böylece 1926 - 1960 yılları arasında muhasebe kuram ve uygulamalarında alman etkisi gözlenmiştir (Yalkın, 2012: 11).

1960 yılında sonra başlayan planlı kalkınma dönemi yeni muhasebe tekniklerini de izlemek mecburiyetinde 1964 yılında kurulan "İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu" tarafından 8 adet el kitabı hazırlanmış ve 1968 yılında bastırılmıştır. Komisyon 1968 yılının mart ayında ortaya koyduğu Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ni iktisadi devlet teşekkülleri için zorunlu ve özel kuruluşlar için ise isteğe bağlı olarak uygulanmasını önermiştir. Bu dönemdeki Türkiye muhasebe sistemi de Amerikan muhasebe kuram ve uygulamalarının etkisine maruz kalmıştır (Yalkın, 2012: 12).

1971 yılında "Tek Düzen Muhasebe Uygulama Komisyonu" tarafından hazırlanan Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Genel Muhasebe bölümü 1972 yılında

uygulamaya konmuştur. Bankalar için hazırlanan Tekdüzen Hesap Planı 1986 yılı başından itibaren uygulamaya girmiştir. Daha sonra Vergi Usul Kanunu uyarınca oluşturulan “Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları Komisyonu’nun hazırladığı “Tekdüzen Muhasebe Sistemi” Maliye Bakanlığı’nın 1 nolu tebliği ile bir Ocak 1994 yılından yürürlüğe girmiştir. 1994 yılında muhasebe alanındaki diğer bir gelişme de Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nun oluşturulmasıdır (Sevilengül, 2014: 9).

2011 yılının Eylül ayında “Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu” oluşturuldu ki, bu kurumunda amacı şunlardı (Sevilengül, 2014: 9-10):

- Uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye muhasebe standartlarını oluşturmak ve yayımlamak,
- Bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak,
- Denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek, bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak.

2.2. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Tüm ülkelerdeki muhasebe eğitiminin kalitesi bir birinden farklılık göstermektedir. Bunu başlıca nedeni yakın zamanlarda başka bir ülkeyle kurulan siyasi ve ekonomik ilişki veya bir ülkenin etkisine maruz kalmasıdır. Günümüzde Türkiye’de uluslararası standartlara sahip bir eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bildiğimiz gibi günümüzde devletlerin bir çoğu kendisinden yüz kilometre ötedeki bir ülkeyle bile ticaret yapabilmektedir. Böylece bu ülkeler karşı tarafın kayıtlarını anlayabilmek veya kolay bir şekilde anlamak için ortak bir muhasebe sistemi oluşturulmuş. Genelde tüm ülkeler tarafından kabul gören bu muhasebe sisteminin ismi Uluslararası Muhasebe Standartları’dır. Buradan anlaşılacağı gibi diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de ekonomik ilişkilere önem vermekte ve bu

yüzden uluslararası standartları destekleyen bir muhasebe eğitim sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Türkiye`de muhasebe eğitimi mesleki eğitim kuruluşları ile beraber yüksek eğitim kurumlarında da verilmektedir. Üniversitelerde işletme bölümünün ders programını incelediğimiz zaman hemen hemen 1. sınıftan 4. sınıfa kadar muhasebe derslerinin yer aldığını görürüz. Öğrenciler eğitim boyunca Muhasebeye Giriş, Dönem Sonu Uygulamaları, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, Finansal Tablolar Analizi ve Denetim Muhasebesi gibi muhasebe dersleri görmektedirler. Bunlardan bazıları zorunlu bazıları ise seçmeli olarak öğrencilere öğretilmektedir (Durak, 2009: 43).

2.2.1. Mesleki Eğitim Kuruluşlarında Muhasebe Eğitimi

Meslek Yüksekokulları, mesleki eğitim veren ve uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren, öğrencilere bir meslekle ilgili teorik ve uygulamalı bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla mesleki eğitim veren yükseköğretim kurumlarıdır. Eğitim süresi 2 yıldır ve mezun olan öğrencilere, bağlı bulunduğu üniversiteden ön lisans derecesinde diploma verilmektedir.

Bu yükseköğretim kurumlarında yer alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında ise muhasebe alanında mesleki eğitim verilmektedir. Burada öğrencilere muhasebe ile ilgili becerilerin kazandırılması için muhasebe teorisi ile beraber uygulamaya yönelik bilgi ve beceriler de öğretilmelidir. Bu öğrencilere muhasebe olaylarının iyi bir şekilde anlamasına ve sonuçları analiz edebilme yeteneklerini aşılacaktır (Zayıf ve Ayanoğlu, 2007: 115).

Meslek Yüksekokullarında ders programları oluşturulurken dikkat edilmesi gereken diğer bir konuda öğrencilere muhasebe teorilerinden daha çok, muhasebedeki olay ve sonuçlar arasında iyi bir ilişki kurarak muhasebe sürecini aktarmaya yönelik dersler yer almalıdır. Yalnız bu bilgileri edinen bir öğrenci yapmaya başladığı muhasebe kaydının hangi sonuçlara varabileceğini düşünebilir. Muhasebe eğitiminde ders içerikleri oluşturulurken öğrencinin, yaratıcı düşünmesini geliştirecek, mantığa dayalı sonuçlara varmasını sağlayacak, problem çözme ve

analiz yeteneklerini geliştirecek becerileri kazandırılması hedeflenmelidir. Yine üniversitelerden mezun muhasebe mesleği adaylarının, meslek sınavlarında, yasal mevzuatın gerektirdiği kayıtlama esaslarına ilişkin bilgi düzeylerini ölçmekten çok, geleceğin mesleği olan muhasebecilik mesleğinin gerektirdiği, analiz etme, yorumlama, mantıksal bağlantılar kurma ve bilgileri karar almada kullanma yetenekleri ölçülmelidir. Böyle bir yaklaşım ülkemizde muhasebe mesleğine bakışı da değiştirecektir (Zayıf ve Ayanoğlu, 2007: 120-136).

Mesleki eğitim kurumları eğitim öğrenim sürecinde piyasanın nitelikli muhasebe eleman ihtiyacını karşılamayı amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak da eğitim ve öğretim süreçleri şekillendirilmekte ve ders programları buna göre yapılandırılmaktadır. Özellikle Meslek Yüksekokullarında ön lisans düzeyinde doğrudan muhasebe mesleğine yönelik nitelikli eleman yetiştirmeyi hedefleyen programlar açılmakta ve buna uygun öğretim yapılmaktadır (Demir, 2015: 77).

2.2.2. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre muhasebe mesleğine yönelik muhasebe eğitimi, Hukuk Fakültelerinde, İktisadi İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme, İktisat, Maliye, Kamu Yönetimi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ekonometri, Uluslararası İlişkiler bölümlerinde ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde verilmektedir.

Diğer düzeydeki muhasebe eğitim programlarında olduğu gibi lisansta da muhasebe eğitiminin amacı, kişilere mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin öğretilmesidir.

Mesleğin zorunlu teknik temeli olarak kabul edilen muhasebe, finans ve bunlara ilişkin konuları şunlardır (Başer, 2010: 59-60):

- Muhasebe ve muhasebe mesleğinin tarihi,
- İç ve dış bilgi kullanıcıları için işletme faaliyetlerinin ve mali durumunun raporlanmasının içeriği, yapısı, anlamı ve bunlara ilişkin kavramlar,

- Ulusal ve uluslararası muhasebe ve denetim standartları,
- Muhasebe kuralları,
- Planlama ve bütçeleme, maliyet yönetimi, kalite kontrol, performans ölçümü ve kıyaslama konularını kapsayacak biçimde yönetim muhasebesi,
- İşletme varlıklarının güvenliği ve finansal verilerin doğruluk ve dürüstlüğünü sağlayan kavramlar, yöntemler ve kontrol süreçleri,
- Vergi ve verginin finansal ve yönetsel kararlara etkisi,
- Menkul değerler ve şirketler hukuku dahil işletmeleri ilgilendiren hukuksal yapı,
- Denetim ve diğer garanti hizmetlerinin yapısı- risk değerlendirme, hata belirleme ve bunları ortaya çıkaran entelektüel ve süreçsel temeller dahil,
- Finans ve finansal yönetim bilgisi – finansal tablolar analizi, finansal araçlar, ulusal ve uluslararası sermaye pazarları, ve kaynak yönetimi dahil,
- Muhasebecinin sorumlulukları ve etiksel değerler

2.2.3. Yüksek Lisans Ve Doktora Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Türkiye`deki üniversitelerin genelinde muhasebe alanındaki akademik kadro ihtiyacının giderilmesi için yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Bu düzeyde öğrencilere daha detaylı bilgiler verilerek onların bu alanda uzmanlaşmasını sağlamayı amaçlamaktadırlar. Bunun içinde bu düzeyde lisanstan farklı olarak kişilerin muhasebe bilimine katkı sağlaması için, bilimsel araştırma yönümlü becerilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu da kişilerin çok ileri bir düzeyde araştırma yapma yeteneklerinin kazandırılması anlamına gelmektedir.

Kısacası bu düzeydeki muhasebe eğitiminin amacı bilim insanları yetiştirmektir.

2.3. Türkiye`deki Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Eğitime katılan kişilerin başarılı ola bilmesi için, onların derslerde aktif katılımını gereklidir. Fakat günümüzde sınıflara baktığımız zaman en azı 30- 40 kişiyi görmekteyiz ki, bir öğretmenin de bu kadar kişiye aynı anda ulaşarak hepsinin aktif katılımını sağlamak oldukça zordur. Ders için ayrılan zamanı da dikkate alırsak her öğrenciye en fazla 1-2 dakika düşmektedir ki, öğretilmekte bu zaman sürecinde tüm öğrencilere dersi tam olarak anlatmayı nasıl yetiştirebilir? Tabii ki bu sorunun cevaplandırmak çok zordur. Bunu yapabilmesi için öğretmenin aynı anda bir kaç yerde olabilen veya aynı anda bir kaç soruyu cevaplayan sıra dışı bir yeteneğinin olması gerekir.

Günümüzde teknolojilerin hızlı bir gelişimine bakmayarak hala bazı eğitim yerlerin kara tahtada dersler anlatılmaktadır. Bu da oldukça zaman alıcıdır ve ders sürecinde farklı örneklerin anlatılmasına süre yetmemektedir. Teknolojik ders araç-gereklere dayanarak yararlanılarak yapılırsa, bu dersler daha verimli ve anlaşılır olur. Örneğin güzel bir sunumla anlatılan ders öğrencinin dersi dinleyerek zihnine kayıt etmek dışında görsel olarak da hafızasına kazınmaktadır.

Son yıllarda bilgisayarların ortaya çıkması tüm alanlarda olduğu gibi muhasebe alanında etki etmiş ve muhasebe destekli bilgisayar programları ortaya çıkmıştır. Bu programlar bir muhasebecinin işini oldukça hızlı ve kolay bir şekilde yapmasına yardımcı olmaktadır. Bunu dikkate alan eğitim kuruluşlarında öğrencilerine bu bilgisayar programlarının bazılarını öğretmektedir. Bura da karşılaşılan diğer bir sorun ise üniversitelerde yeterli sayıda bilgisayarların olmamasıdır.

Diğer bir sorun ise derslerin teorik ağırlıklı yapılmasıdır. Uygulamaya çok az yer verilmesidir ki, buda eğitimi tamamlayıp çalışma hayatına başlayan bir öğrenci için oldukça büyük bir sorunlara neden olmaktadır. İş hayatına atılan bir kişi eğitimden kazandığı beceriler yetersiz kalmaktadır.

Eğitim kurumları, mezun olacak öğrenciye işletmecilik hayatına ait her türlü temel kavram ve bilgileri vermesine rağmen, öğrencinin bağımsız alıştırma ve

uygulama yapabilme olanağını tam olarak sağlayamamaktadır. Eğitim programlarında, öğrencilerin ülkemiz muhasebe uygulamalarının özellikleri konusunda bilgilendirilmeleri ve kendisine aktarılan teorik bilginin uygulama içerisinde nasıl kullanılabileceği konusunda yeteneklerinin geliştirilmesi gerekir. Eğitim programında, muhasebe ve mali müşavirlik konusunda iyi bilgilendirilmiş ve bu bilgileri uygulamaya aktarma yeteneği geliştirilmiş kişilerin muhasebe mesleğine katkısı da aynı oranda olacaktır (Durak, 2009: 48).

2.4. Azerbaycan`da Muhasebe Sistemi

Azerbaycan`ın muhasebe sisteminin oluşumunda esareti altında olduğu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin (SSCB) büyük rolü olmuştur ve genel olarak muhasebe sisteminin gelişimi SSCB`den başlamıştır. SSCB`nin bu etkisini göz önünde bulundurarak Azerbaycan`da muhasebe sistemini SSCB`nin esareti altındaki dönem ve bağımsızlık kazandıktan sonraki dönem olarak iki başlık altında inceleyebiliriz:

2.4.1. Azerbaycan`ın SSCB`nin Esareti Dönemindeki Muhasebe Sistemi

Azerbaycan`ın muhasebe sisteminin temeli Sovyetler Birliğinde koyulmuştur. SSCB, Rusya İmparatorluğu`nun yıkılmasından sonra aynı topraklar üzerinde kurulduğu için, SSCB`nin muhasebe sistemi Rusya İmparatorluğu ile bağlıdır.

Muhasebe ile ilgili ilk kitap Sankt-Peterburg`da 1783 yılında “Ticaret Anahtarı” ismi ile yayımlandı. Rusya`nın milli muhasebe tarihi bu kitaptan başlamaktadır.

Rusya`da muhasebe teorisi XIX-XX yüz yılın başlarında alman okulları düşüncelerine göre gelişmişti (Xankişiyev ve Əliyev, 2013: 19). Bir elim gibi muhasebe XIX yüz yılda gelişmeye başlamıştır. 1831 yılında K.Klark ve V.Nemçinov tarafından yazılmış olan “Hesaplama İlmi” isimli ilk ders kitabı yayımlanmıştır. Sankt-Peterburg Ticari Okul`unun öğretmeni Q.Reynbort tarafından yazılan, teorik ve uygulama bölümünden oluşan “Basit ve İkili Sistem Ticari

Muhasebesinin Tam Kursu” kitabı 1866 senesinde yayınlanmıştır (Abbasov,2015: 12).

Sovyetler Birliği’nde on üç ana hesabı bulunan tekdüzen hesap planı yirminci yüzyılın başlarına tesadüf etmekteydi. Sosyalist düzenin ilk yıllarında, bu sayının önce 44’e çıktığı, hemen sonra 31’e indiği gözlenmektedir. 1940 yılına gelindiğinde ana hesaplar 124’e ulaşmış ve alt hesapların sayısı ise 80 olmuştur. Stalin’in ölümü ile sona eren sosyalist muhasebe kültürünün oluşmasının ilk dönemi sonunda, yani 1953 yılında hesap planında 79 hesap ve 142 alt hesap olduğu dikkati çekmektedir (Güvemli, 2016: 247).

Bu devirdeki muhasebe sisteminin esas amacı firma içindeki veya dışındaki kişilere gerekli olan finansal bilgileri aktarmak için değil, genel olarak devletin sosyalist planlarının yerine yetirilmesi, sosyalist malvarlığının muhafazası ve malın maliyetinin doğru bir şekilde hesaplanması için kullanılmıştır. Devlet bu amacına işletmelerin mali faaliyetlerini sıkı bir denetimle ulaşıyordu. Hammadde kullanımını, giderlerin kontrolü, maliyetin belirlenmesi, dönem sonu maliyetlerinin hesaplanması, karın belirlenmesi ve kullanılması, firma varlıkları kullanımının denetimi ve varlıklarının durumunun kontrolü devlet tarafından yönetilmekteydi.

Sovyetler Birliğinde her bir şeyin sahibi devlet olduğu gibi, buradaki tüm ticari işletmelerin de tek sahibi devlet idi. Bundan dolayı muhasebe sisteminin amacı devlete gerekli olan mali bilgileri aktarmak idi. Muhasebeciler muhasebe kayıtlarının izlenmesinde Sovyetler Birliği Maliye Bakanlığının kurallarına sıkı bir şekilde bağlı kalmaktaydılar (Ceferov, 2002: 14).

SSCB muhasebe sisteminin geçmişindeki önemli gelişmeleri aşağıdaki şekildedir (İbadov, 2014: 151):

- ✓ 1736 yılında ilk muhasebe sistemi yayınlanıyor,
- ✓ 1772 senesinde Çar Büyük Petro zamanında ülkede çift kayıt sisteminin esası tesis ediliyor,
- ✓ 1772 yılında ilk defa Ticari Bilimler Akademisi kuruluyor,

- ✓ 1773`de ilk kez çift kayıt sistemi üzerine ders kitabı yayımlanıyor,
- ✓ 1923 ve 1926 yıllarında SSCB`deki tüm girişimler için çift kayıt sisteminin uygulanması zorunluluğu getiriliyor (ihtilal sonrası),
- ✓ 1926 yılında birinci “Beş Yıllık” planla teşebbüslere tek bir düzene dayalı muhasebe sistemi uygulama zorunluluğu tesis ediliyor,
- ✓ Stalin tarafından her alanda olduğu gibi 1931 yılında batı ile muhasebe ile ilgili bağlar kopartılıyor,
- ✓ 1965 Sovyetlerin ekonomik reform düzeyinin bir sonucu ve 1987 yılında Gorbaçov Batılılaşma hareketi ve sistemde reformlar başlatıyor. Ekonominin dışa açılması ile birlikte iş ortaklıklarının amaçları doğrultusunda muhasebe sisteminde de Batılı esasların uygulaması kabul ediliyor.
- ✓ 1989 yılında Gorbaçov, Maliye Bakanlığına daha etkin bir muhasebe sistemi uygulaması için gösteriş verir.

Devrime kadar ve devrimden sonraki dönemlerde Azerbaycan`da muhasebenin kurulması ve onun kurucusu olarak tanınan Eligulu Ferecov önemli bir paya sahiptir. O, devrime kadar birçok girişimci işletme ve firmalarda muhasebeci olarak çalıştı ve 1917-1920 yıllarında muhasebeci kursları (o zamanlar EluGulu Ferecov kursu adlandırılıyordu) açarak onu o dönemin ihtiyaçlarına göre düzenlemek için rus muhasebe uzmanlarını Azerbaycan'a davet ederek, onların deneyimlerinden yararlanmıştı.

Bu dönemde Azerbaycan`da Mirhebib Seyidmehammedov, Fridon Akimoviç Merdanov ve Eligulu Ferecov tarafından 1892 yılında "Muhasebe İşleri ve Gösterim Kuralı", 1906 yılında "Ticaret Kitabı ve Hesaplar", 1917 yılında "Hesablaşmaların Yapılması İlkeleri", 1924 yılında " Hesapdarlığın Temelleri ", 1930 yılında " Genel Hesapdarlık Yöntemi ", 1935 yılında "Konsey Muhasebe Teorisi" derslik ve yöntemsel talimatları yayımlanmıştır (Abbasov, 2015: 12).

Azerbaycan`da ise muhasebenin gelişimi aşağıdaki şekilde özetlenebilir (İbadov, 2014: 151-152):

- ✓ 1864-1898 muhasebe biliminin ilim olarak nitelendirilmesi,
- ✓ 1898- 1917 muhasebenin gelişimi,
- ✓ 1917-1936 devlet mülkiyetine dayanan ve devlete ait olan muhasebenin formalalaştığı devir,
- ✓ 1936-1990 sosyalist muhasebenin güçlenmesi ve gelişimi,
- ✓ 1990 yılından sonra piyasa ekonomisine uygun muhasebe sisteminin oluşumu.

2.4.2. Azerbaycan`ın Bağımsızlık Kazandıktan Sonraki Muhasebe Sistemi

Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra muhasebe sistemini yeniden geliştirmek zorundaydı. Bunun başlıca nedeni, SSCB döneminden kalma muhasebe sisteminin ekonomi alanındaki işlemlerin taleplerine cevap vermemesi değil de, Sovyetler döneminden farklı olarak Azerbaycan planlı ekonomik modelden resmen vazgeçip, piyasa ekonomisi modeline geçmiştir. Atılan bu adım, uluslararası muhasebe standartlarının uygulanması, ülke ekonomisinin dünya ekonomisine entegrasyonu için alınan zorunlu kararlardan biriydi. Örneğin, yerel ticari bankaların dünya bankacılık sistemine entegrasyonu için Azerbaycan hkmetinin kararı ile, Merkez Bankası Bazel standartlarının uygulamasına başladı. Bu uygulama SSCB dönemindeki muhasebe uygulamasından tamamen farklıydı, sadece muhasebe hesap numaralarında değil, aynı zamanda hesapların anlam ve mantığında ciddi farklar oluştu. Sonuçta, Azerbaycan`ın günümüzdeki bankacılık sistemi sivil dünyanın bankacılık sistemi ile tamamen entegre bir şekilde faaliyet gösterebilme yeteneğine ulaştı ve yerel bankaların dünya bankaları ile anlaşılmaz kalan işlemleri hemen hemen yok denecek düzeydedir.

Azerbaycan bağımsızlıktan sonra diğer ülkelerle ekonomik işbirliğine başlamıştır. Bu da sonuç olarak ekonomik işbirliğinin yürütülmesi için diğer alanlarla beraber muhasebe alanındaki sorunların giderilmesini zorunlu hale getirmiştir.

24 Mart 1995 yılında yeni Muhasebe Sistemi Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Yasası yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra Azerbaycan'da, faaliyet gösteren işletmeler de muhasebe sistemine ait belgeleri, resmi evraklar ve talimatları bu yasaya göre düzenlemektedirler. Bu kanun Azerbaycan Cumhuriyetinde muhasebe sisteminin devlet tarafından düzenlendiğini, aynı zamanda muhasebe sisteminin planlı bir şekilde icra edilmesinin temel ilkelerini, bu sahada işletme, şirket ve diğer tüzel kişilerin haklarını, görevlerini, sorumluluklarını, muhasebe tablolarının (raporlarının) yayın kurallarını, muhasebe belgelerinin doğruluğunun teminatını ve boyutlarını belirler (Abdullayeva, 2006: 64).

Bağımsızlıktan sonra Azerbaycan'a yabancı girişimciler tarafından yatırılan sermayelerin miktarındaki artış, aynı zamanda ithalat ve ihracatın oranında dikkate çarpacak büyüme, mal ve hizmet sektörünün gelişimi ve yeni ekonomik sisteme geçişle birçok ekonomik ıslahatların uygulanması milli muhasebe ve maliye göstericilerinin uluslararası standartlara uyumlaştırılmasına olan ihtiyacı daha da artırmıştır. Bunun sonucu olarak, “ Azerbaycan Cumhuriyetinin 2003 yılı devlet bütçesi hakkında” kanununun Kabul edilmesi ile ilgili Azerbaycan Cumhurbaşkanınının 26 Aralık 2002 tarihli 827 sayılı beyannamesinin 6'ncı fıkrası ile Uluslararası Muhasebe Standartlarına geçmek amacıyla Milli Muhasebe Standartlarının hazırlanması ve uygulanması üzere gerekli olan işlemlerin hayata geçirilmesi için Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Odasına yetki verilmiştir (İbadov, 2014: 152).

1995 yılından beri Azerbaycan'da muhasebe sistemin gelişimini etkileyen üç önemli karar kabul edilmiştir:

- Muhasebe kayıt belgeleri ve ticari defterlerle ilgili yeni düzenlemeler,
- Düzenlenecek mali tabloların belirlenmesi,
- Yeni hesap planının benimsenmesi

Yapılan bu çalışmalarla muhasebe sisteminin uluslararası standardizasyonu amaçlanmıştır (Alagöz ve Yılmaz, 2016: 5-6).

Bağımsızlıktan sonra komşu ülkelere kıyasla Azerbaycan'ın muhasebe sistemindeki gelişmenin oldukça yavaş olduğunu anlamak için aşağıdakilere dikkat etmek yeterlidir (Salahov, 2007: 69):

- ✓ 1995 yılından 2007 yılına kadar, bu 12 yıl sürecinde ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük artış olmasına rağmen, muhasebe ve finansmanın içerik ve kuruluşunda her hangi bir değişim ve gelişime rastlanamamıştır. Komşu Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya bu süreçte muhasebe ve finansmanın, içerik ve kuruluşunda bir kaç kez geliştirerek, değiştirmiştir.
- ✓ Muhasebe sisteminin uluslararası standartlara uyumlaştırılması için Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya devletlerinin her birinde 1998 yılında gerekli ıslahatların yapılmasına bakmayarak, bu işlem Azerbaycan`da 2003 yılında yapılmıştır.
- ✓ Bu komşu üç ülkede Muhasebe Standartlarının önemli kısmı 1999-2001yılları arasında hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Azerbaycan`da ise ilk Milli Muhasebe Standartı (1,2 ve 5 numaralı standartlar) 2006 senesinde hazırlanmış ve aynı yılın 18 Nisanında Maliye Bakanlığının 38 sayılı emri ile onaylanmıştır.
- ✓ Sadaladığımız bu komşu ülkelerde muhasebe standartlarının gelişimi ile ilgili belirli bir kurum oluşturulmuştur ki, ülkemizde böyle bir kurum yoktur ve muhasebe ile ilgili gerekli işlemleri Maliye Bakanlığı yürütmektedir.

Azerbaycan`da son yıllarda ilgili devlet kuruluşları tarafından muhasebe konusunda toplantı ve konferanslar düzenlenmektedir. Yapılan bu toplantılarda ülkedeki muhasebe sisteminde karşılaşılan sorunlar tartışılarak çözüm yolları aranmaktadır.

2.5. Azərbaycan`da Muhasebe Eğitimi

Azərbaycan devleti diğer eğitim alanlarında olduğu gibi muhasebe eğitimine de gerekli önemi vermektedir. Aynı zamanda muhasibe eğitiminin kalitesinin ve verimliliğinin artırılması için gerekli olan işlemler yapılmaktadır. Öğrenciler muhasebe eğitimini üniversitelerde ve meslek yüksekokullarında görmektedir.

Son dönemlerdeki gelişen ekonomiyle beraber ortaya çıkan Uluslararası Muhasebe Standartları ülkedeki muhasebe eğitime de öz etkisini yansıttı. Günümüzde bu standartlara uygun derslikler hazırlanarak öğrencilerin hizmetine sunulmuş ve eğitim kuruluşların ders programında bu konuyla ilgili derslere yer verilmiştir. Gerekli kuruluşlar muhasebe ile ilgili değişim ve gelişmeleri yakından takip etmektedirler ki, gerekli olduğu zaman bu değişimleri eğitime de yansıtınsınlar. Eğitime yansıtılan bu değişikliklerle öğrenciler iş hayatına başladıkları zaman kendi çalışmalarına daha iyi adapte olmaktadırlar.

Dört yıllık eğitim sürecinden oluşan üniversitelerde muhasebe eğitimi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinin Muhasebe (Muhasibat Uçotu və Audit), İşletme, İktisat, Maliye, Kamu Yönetimi, İstatistik bölümlerinde verilmektedir. Türkiye`deki Selçuk Üniversitesi`nden farklı olarak Azerbaycan`daki Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nde sırf olarak muhasebeci yetiştirmek için Muhasebe bölümü vardır ki, burada eğitim boyunca öğrenciler aşağıdaki dersleri görmektedirler:

- ✓ Muhasebenin tarihi,
- ✓ Muhasibe anlayışı,
- ✓ Genel Muhasebe (Muhasibat Uçotu),
- ✓ Maliyet Muhasebesi,
- ✓ Yönetim Muhasebesi (İdarəetmə uçotu),
- ✓ Denetim (Nəzarət və təftiş),
- ✓ Finansal Tabloların Analizi.

Ayrıca üçüncü sınıfın sonunda öğrenciler staj yapmak zorundadırlar.

Meslek Yüksekokullarında öğrenciler muhasebe eğitimini bazı bölümlerde görmektedir ve üniversitede olduğu gibi şurada da Muhasebe ayrıca bir bölüm olarak öğretilmektedir. Meslek Yüksekokullarında da eğitim iki yıl sürmektedir ve öğrenciler Muhasebe bölümünde ağırlıklı olarak muhasebe dersleri görmektedir. Eğitimin ikinci senesinde öğrenciler zorunlu olarak staj görmektedirler. Tabii ki zorunlu olarak yapılan bu stajların amacı eğitim gören her bir öğrencinin uygulama ortamını bizzat yakından görmesi ve az da olsa uygulama ile ilgili bilgi edinmesidir.

Azerbaycan`da muhasebe alanında bilim insanları yetiştirmek için yüksek lisans ve doktora programları yapılmaktadır. Bu aşamada eğitim gören kişilere uzmanlaşması için genel olarak daha çok araştırma yapma becerileri geliştirilerek, daha detaylı muhasebe dersleri verilmektedir.

2.6. Azerbaycan`da Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Tabii ki her alanda olduğu gibi muhasebe eğitim alanında da bazı sorunlar vardır. Bu sorunlar hemen hemen Türkiye`deki sorunlarla aynıdır. Sorunlar; ders için ayrılan zamanın yetersiz olması, öğrenci başına düşen bilgisayarların azlığıdır. Bu ortak sorunlar dışında ülkemdeki diğer en büyük sorun bu alandaki öğretmenlerin yetersizliğidir. Muhasebe alanında eğitim veren öğretim üyelerinin büyük bir kısmı gerekli olan yaş düzeyinin üzerindedir. Tabii ki bunun da başlıca nedeni bu alanda eğitim veren orta yaş düzeyindeki öğretim üyelerinin yeterli sayıda bulunmamasıdır. Sonuç olarak bu durum eğitimin kalitesini etkilemektedir. Günümüzde bu sorunun giderilmesi için gerekli olan işlemler yapılsa da, henüz bu sorun tam olarak giderilmemiştir.

Diğer bir sorun dersler için ayrılan zamandır. Bu süre derslerin öğrencilere aktarılması için yeterli değil.

Bana göre eğitim sürecindeki diğer bir sorun ise staj için ayrılan sürenin yeterince az olmasıdır. Çünkü bugün muhasebe eğitimini tamamlayan hiç bir öğrenci yarım bir çalışma yerinde veya işletmede bir muhasebe işini yapamaz. Belirli bir süre

o iş yerinde staj yaptıktan sonra tam olarak o işi kavramaktadır. Peki, insanın kafasında bir soru oluşuyor: “Öğrencilere üniversitede hiç bir şey öğretmiyorlar mı?”. Burada kast etmek istediğim eğitimi yapılan birçok alanın teorik kısmıyla uygulama kısmı arasında büyük farklar var. Bunları (teoriyi ve uygulamayı) beraber yürüttüğün zaman sen evrene veya ülkeneye nitelikli bir eleman kazandırmış olacaksın. Ne yazık ki bizde eğitim söylediğin zaman teorik eğitimi anlaşılıyor, bu anlamda uygulamayı hiç düşünmüyorlar. Bence teoriyle uygulama eğitim ocaklarında beraber yürütülürse daha da nitelikli elemanlar yetiştirilir.

Türkiye`deki bilgisayar eğitiminde karşılaşılan sorunların aynısı Azerbaycan içinde geçerlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AZERBAIJAN DEVLET İKTİSAD ÜNİVERSİTESİ VE SELÇUK ÜNİVERSİTESİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ÜZERİNE YAPILAN BİR ANKET ÇALIŞMASI

3.1. Araştırmanın Amacı

Günümüzün gelişen ekonomik şartlarında işletmelerde muhasebe ve finans işlemleri hayati önem kazanmıştır. Özellikle raporlama standartlarının dünya genelinde belirgin şekilde ortaya çıkması, şeffaf ve gerçek mali tabloların zorunlu hale gelmeye başlaması, finansal tabloların yorumunun önem kazanması, finansal araçların çeşitlenmesi ve yaşanan finansal krizler bu görevleri yerine getiren kişilerin de farklı olmalarını gerektirmiştir.

Bu çalışmanın amacı hem Azerbaycan, hem de Türkiye'deki baz alınan üniversitede muhasebe eğitime verilen önemin değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin verimliliğini, ders araç gereklilerinin eğitimi kattığı verimliliği, ders süresinin eğitime yeterli olmasını ve diğer konuları içermektedir. Bu amaç doğrultusunda Selçuk Üniversitesi ve Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'nde belirli bir bölümünde eğitim gören öğrencilere anket uygulanmış ve elde edilen bulgular karşılaştırılarak muhasebe eğitime verilen önem değerlendirilmiştir.

Öğrencilere aktarılan muhasebe eğitimi büyük bir öneme sahiptir. Günümüz şartlarında ekonomideki gelişmelere paralel olarak eğitimi de geliştirmek zorlu bir süreçtir. Bu süreci yalnız eğitime önem veren ve ekonomisini kalkındırmayı amaçlayan ülkeler başaracaktır. Bir ülke eğitimin belirli bir alanında verimli bir eğitim sunarak kaliteli birey yetiştirirse, sonuç olarak bu ülkenin o konuda daha fazla gelişmesine neden olacak ve hatta bazı ülkeler bu konuda kendisinden yardım alarak, kendisini takip edecektir. Kısacası herhangi bir ülke nitelikli muhasebe elemanları yetiştirmeyi amaçlıyorsa eğitime gereken önemi vermek zorundadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı Ve Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye devletinin Konya ilinde bulunan Selçuk Üniversitesi`ni ve Azerbaycan devletinin Bakü şehrinde bulunan Azerbaycan Devlet Ekonomik Üniversitesi`ni kapsamaktadır. Yapılan bu çalışma 2016-2017 yılında Selçuk Üniversitesinin İktisadi İdari Bilimler Fakültesinin İşletme bölümünün ve Azerbaycan Devlet Ekonomik Üniversitesinin İşletme bölümünün üçüncü ve dördüncü sınıflarında eğitim gören öğrenciler ile sınırlanmıştır. Araştırmanın kapsamına sadece üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin dahil edilmesinin nedeni, söz konusu öğrencilerin muhasebe ile ilgili derslerin çoğunu almaları ve bu yüzden öğrencilerin daha anlamlı ve güvenilir değerlendirme yapabilecekleri düşüncesidir.

Bu araştırmanın örneklemini Selçuk Üniversitesinin İİBF`nin İşletme bölümünde okuyan 174 öğrenci ve Azerbaycan Devlet Ekonomik Üniversitesinin İşletme bölümünde eğitim alan 143 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma, değişkenleri ölçmek için geliştirilen ölçeklerle ve toplanan bilgilerle sınırlandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez, araştırılan sorunla ilgili olarak öne sürülen, doğruluğu veya yanlışlığı henüz test edilmemiş, fakat doğruluğuna önceden güven duyulan bir çözümlerdir (Seyidoğlu, 1983: 4).

Araştırma hipotezi, henüz tasarı halinde olan bir sosyal kanundur. Eğer, yapılacak sınamalar neticesinde, hipotezin doğru olduğu anlaşılırsa, bu hipotez kanun haline gelir, aksi takdirde, onu terk etmek gerekir. Bu son halde, tekrar sınamaya tabi tutulacak başka bir hipotez formüle edilir (Durak, 2005: 221).

Bu konuyla ilgili geliştirilen hipotezler aşağıdakilerdir:

Hipotez 1:

H₀: Her iki üniversitenin muhasebe eğitimine verdikleri değer arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Her iki üniversitenin muhasebe eğitimine verdikleri değer arasında anlamlı farklılık vardır.

Hipotez 2:

H₀: Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADİÜ) muhasebe derslerinin verimliliği arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADİÜ) muhasebe derslerinin verimliliği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 3:

H₀: Her iki üniversitedeki muhasebeyi öğreten öğretim üyelerinin eğitimin verimliliğini artırmak için harcadıkları çaba arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Her iki üniversitedeki muhasebeyi öğreten öğretim üyelerinin eğitimin verimliliğini artırmak için harcadıkları çaba arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 4:

H₀: Her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlama açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlama açısından anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 5:

H₀: Her iki üniversitedeki öğrenciler muhasebe eğitimini iş hayatına başlamak için önemli bir avantaj olarak görmemektedirler.

H₁: Her iki üniversitedeki öğrenciler muhasebe eğitimini iş hayatına başlamak için önemli bir avantaj olarak görmektedirler.

3.5. Araştırmanın Evreni

Yapılan bu araştırmanın evrenini (zaman ve finansal faktörler göz önüne alınarak ve aynı zamanda ulaşılabilirliğin kolaylığı bakımından) Türkiye`de Konya ilinde bulunan Selçuk Üniversitesi ve Azerbaycan`ın Bakü şehrinde bulunan Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nin İşletme bölümünde eğitim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin seçilmesinin nedeni, derslerin bir çoğunu gördükleri için kendilerinin daha anlamlı ve güvenilir değerlendirme yapabilmeleri düşüncesidir. Anket uygulaması her iki ülkedeki öğrencilere sınavlara 1-2 hafta kala ders sürecinde uygulanmıştır. Bunun da başlıca nedeni sınavlardan dolayı bu zaman diliminde öğrencilerin derslere karşı gösterdikleri yoğun ilgidir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma için uygun yöntem seçildiği zaman analizler için gerekli olan veriler toplana bilir. Uygulamalı araştırmalar için iki çeşit veri söz konusudur:

- ✓ Birincisi anket, gözlem, görüşme vb. tekniklere dayalı elde edilen birincil veriler
- ✓ İkincisi daha önce benzer konularda başkaları tarafından derlenen veriler

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak, zaman azlığını ve örneklemin büyüklüğü göz önünde bulundurularak anket uygulaması yapılmıştır. Anket, yapılan belli bir araştırmada sonuca varmak için, belli kişiler üzerine, belirlenen çeşitli sorular sorularak bilgilerin toplanmasıdır.

Anket soruları hazırlanırken net, açık, anlaşılabilir ve araştırmanın konusuyla doğrudan ilişkili olmasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle anket soruları oluşturulurken anket çalışmaları, birçok kitap, süreli yayınlar, internet veri tabanları incelenmiş ve anket nihai şeklini almazdan önce sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri konusunda uzman akademisyenlere gösterilerek onların görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Araştırma için gerekli olan verileri toplamada kullandığımız anket Üniversitede Muhasebe Eğitimine Verilen Değer, Muhasebe Derslerinin Verimliliği, Muhasebe Eğitimi Veren Öğretim Elemanının Öğrencinin Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi, Muhasebe Eğitiminde Uygulamaya Verilen Önem, Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılması İçin Yapılan İşler ve Muhasebe Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi ve katılımcıların demografik bilgisini içeren 7 bölümden oluşmaktadır. Ankete katılanların demografik özelliklerini içeren ilk bölüm 3 soru ve geri kalan diğer altı bölüm ise 24 soru olmak üzere toplamda 27 sorudan oluşmaktadır.

Anket de cevaplama kolaylık sağlamak için Likert ölçekli sorular kullanılmıştır. Likert ölçeği, bir uçtan diğerine (örneğin hiç olası değilden son derece olasıya kadar) değişen yanıt seçeneklerini kullanarak tutum ve davranışları ölçer. Basit bir “evet / hayır” sorusunun tersine, Likert ölçeği fikir derecelerini ortaya çıkarmanızı sağlar. Bu özellikle, hassas veya zorlu başlıklar veya konular için faydalı olabilir. İster verdiğiniz kursun etkinlik seviyelerini anlamak için bir soru formu gönderiyor olun, ister güzellik salonunuzdaki hizmet kalitesine dair müşterilerin fikirlerini alıyor olun, bir yanıt dizisine sahip olmak iyileştirme alanlarını daha kolay tanımlamanıza da yardımcı olur (<https://tr.surveymonkey.com/mp/likert-scale/> , 11.06.17). Bunun içinde katılımcılardan muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerini 1=Kesinlikle Katılmıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum olmak üzere 5’li likert ölçeğine göre değerlendirmeleri istenmiştir.

Son zamanlarda internet tabanlı anket uygulamaları da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bunun başlıca nedeni de insanların internete erişimlerinin çok kolay ve rahat olmasıdır. Aynı zamanda internet kullanıcılarının sayısı da yıldan yıla durmadan artmaktadır. Günümüzde internet kullanan birçok kişi bu tür anketlerle sosyal medyada da sık sık karşılaşmaktadırlar. Bu tür anketlerin en büyük avantajı kısa zamanda geniş bir hedef kitleye ulaşabilmesidir. Aynı zamanda araştırmacıya finansal açıdan fazla bir sıkıntı yaşatmamaktadır. Fakat karşılaşılan en büyük sıkıntılardan biri hedef kitlenin böyle tür anketlere karşı sergiledikleri tutum ve davranışlarıdır. Çoğu zaman hedef kitlenin az bir kısmı, bu tür anketleri

yanıtlamaktadır. Bundan dolayı araştırma için oluşturulan anket belirlenen hedef kitleye Türkiye`de araştırmacının bizzat kendisi tarafından, Azerbaycan`da araştırmaya yardımcı olan öğretim üyesi tarafından dağıtılarak cevaplanmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesi istatistik bilgisayar programının (SPSS 21) yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bulunan soruların kapalı uçlu olması ve elde verilerin bilgisayara aktarılması, kısa zamanda daha doğru bir şekilde bilgilere ulaşmaya olanak sağlamıştır.

3.5. Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde Azerbaycan ve Türkiye`de yapılan anket çalışmasıyla elde edilen bulguların değerlendirilmesine yer verilecektir. Bu kapsamda öncelikle katılımcılara ilişkin demografik bulgulara ait bilgiler aktarılacaktır.

3.5.1. Demografik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların demografik bulgularına ilişkin bilgiler aktarılacaktır. Yapılan bu araştırmamıza her iki ülkeden toplamda 317 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin cinsiyet ve yaşla ilgili demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye`deki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	97	55,7
Erkek	77	44,3
Toplam	174	100

Tablo 1`den de görüldüğü gibi anket kapsamında yer alan öğrencilerin %55,7`i kadın, %44,3`ü ise erkektir. Buradan da anlaşılacağı gibi Türkiye`de ankete katılan öğrenciler arasında bayanların yüzdesi erkeklere kıyasla daha fazladır.

Tablo 2. Azerbaycan`daki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	70	49
Erkek	73	51
Toplam	143	100

Azerbaycan`da ankete katılan öğrencilerin %49`u kadın, %51`i erkek öğrencilerden oluştuğu Tablo 2.`den görülmektedir.

Tablo 3. Türkiye`deki Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Yaş Durumları

Yaş	Sayı	Yüzde (%)
20	5	2,9
21	30	17,2
22	45	25,9
23	50	28,7
24	29	16,7
25	10	5,7
26 ve üzeri	5	2,9
Toplam	174	100

Anketi cevaplayan öğrenciler Tablo 3.`den de anlaşıldığı gibi %2,9`u 20 yaşında, %17,2`i 21 yaşında, %25,9`u 22 yaşında, %28,7`i 23 yaşında, %16,7`i 24 yaşında, %5,7`i 25 yaşında ve %2,9`u ise 26 yaş ve üzerindedirler. Tabloya baktığımız zaman 21 ve 23 yaş aralığındaki öğrencilerin (Türkiye`den ankete katılanların) %71,8`ni oluşturduğunu görüyoruz.

Tablo 4. Azerbaycan`daki Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Yaş Durumları

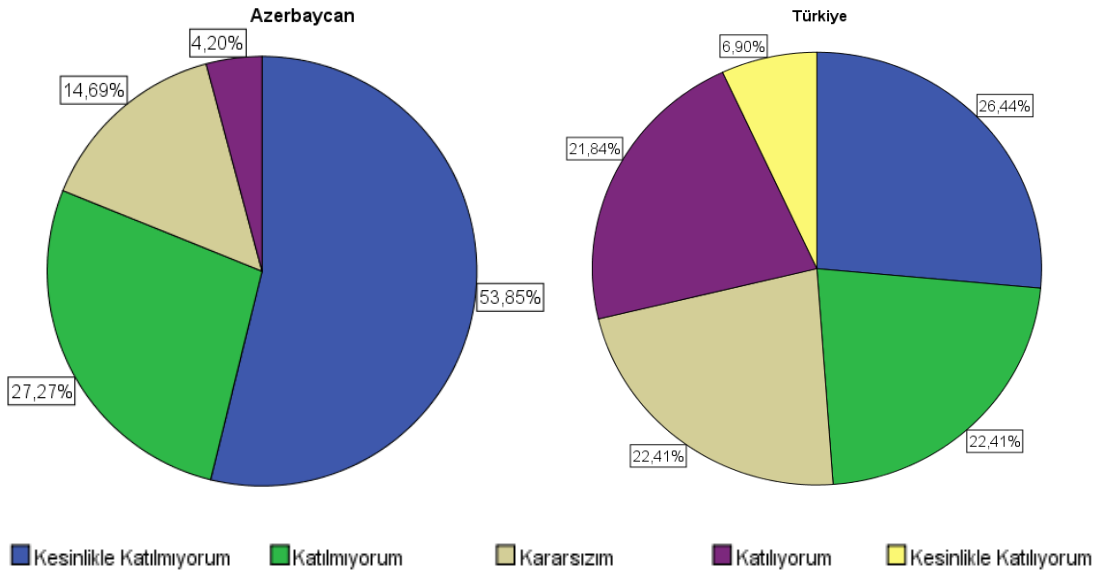
Yaş	Sayı	Yüzde (%)
20	1	0,7
21	95	66,4
22	38	26,6
23	8	5,6
24	1	0,7
Toplam	143	100

Azerbaycan`da anketi cevaplayan katılımcıların %93`lük kısmı 21 ve 22 yaş aralığındadırlar. 20,23 ve 24 yaşa sahip katılımcılar ise ankette %7`lik bir paya sahiptirler.

3.5.2. Muhasebe Eğitiminin Değerlemesine İlişkin Bulgular

Soru 4: Üniversitede muhasebe eğitimine gerekli önem verilmektedir.

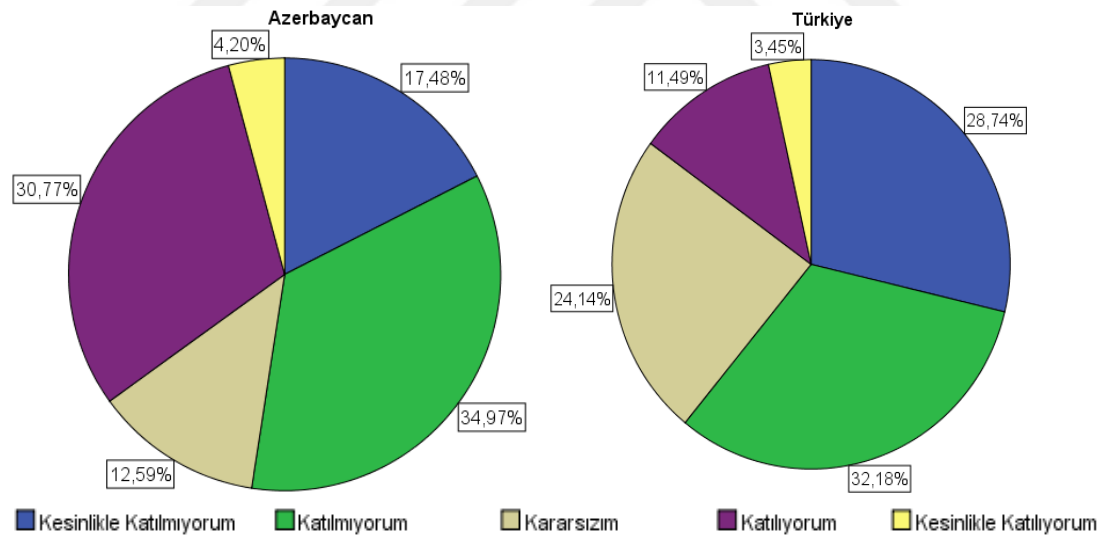
Grafik 1. Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nde Muhasebe Eğitimine Verilen Önem.

Öğrencilere sorulan “Üniversitede muhasebe eğitimine gerekli önem verilmektedir” sorusuna Türkiye`deki öğrencilerin %26,44`u kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Sırasıyla %22,41`i katılmıyorum, %21,84`ü katılıyorum ve %6,9`u kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. 39 kişi yani katılımcıların %22,41`i bu konuda kararsız olduklarını belirtmişler. Azerbaycan`daki öğrencilerin ise bu soruya yanıtı %53,85`lik oran çokluğu ile kesinlikle katılmıyorum yanıtı olmuştur. Grafikten de anlaşılacağı gibi her iki ülkedeki öğrencilerin büyük çoğunluğu (%48,85`i Türkiye, %81,12`i Azerbaycan) üniversitelerinde, muhasebe eğitimine gerekli olan önemi verilmediğini düşünmektedirler.

Soru 5: Üniversitemizin sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir

Grafik 2. İki Üniversitede Bulunan Araç Ve Gerekerin Muhasebe Eğitimini Karşılmasına İlişkin Bulgular.

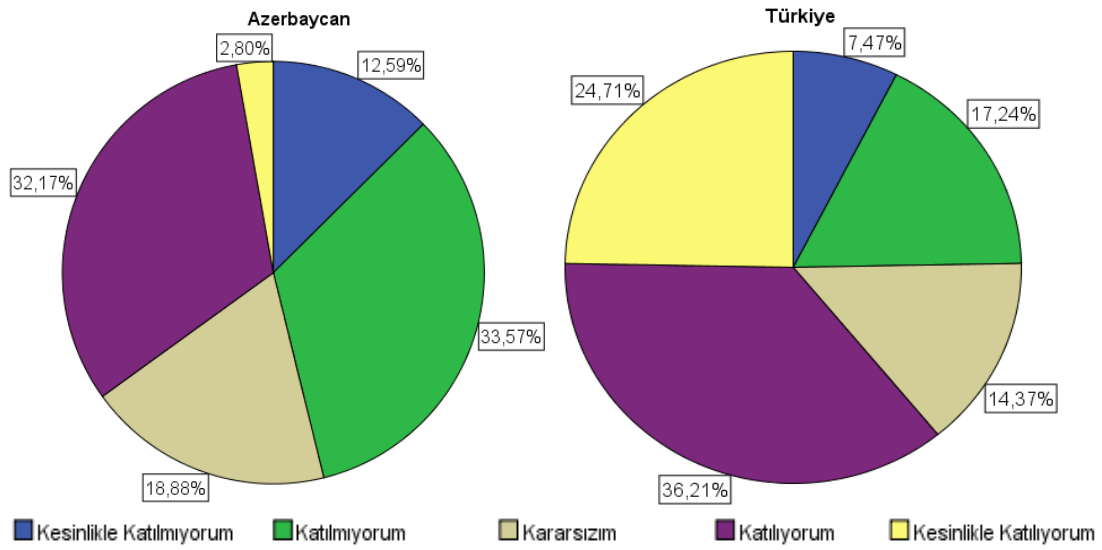
Birinci grafikten de anlaşıldığı gibi Azerbaycan`daki öğrenciler üniversitenin sınıfının, ders araç ve gerekerinin, diğer donanımlarını muhasebe eğitimi için yeterli bulmamaktadırlar. Anketi yanıtlayan öğrencilerin %52,45`i böyle düşünmektedirler.

Türkiye`deki katılımcıların %60,92`i üniversitenin sınıfının, ders araç ve gerekerinin, diğer donanımlarını muhasebe eğitimi için yeterli bulmamaktadırlar. Büyük bir olasılıkla üniversitenin donanımlarının yetersiz olması soru 4`de olduğu

gibi öğrencilerin birçoğu üniversitenin muhasebe eğitimine yeteri önem vermemesini düşünmektedirler.

Soru 6: Muhasebe derslerinde kullanılan kaynak kitaplara kolay bir şekilde erişebiliyoruz.

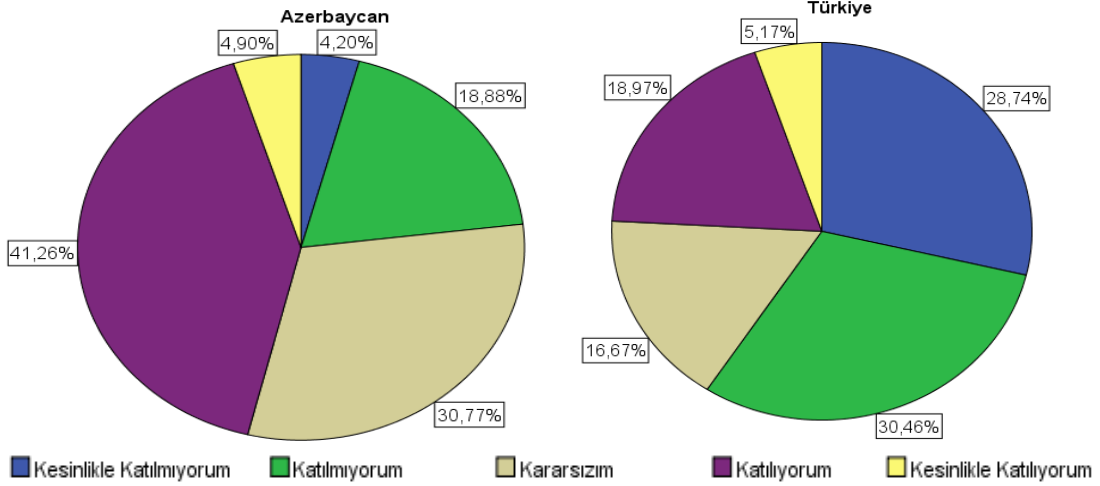
Grafik 3. Muhasebe Derslerinde Kullanılan Kaynak Kitaplarına İlişkin Bulgular.

Yapılan anket araştırmasında Türkiye`de 106 kişi yani katılımcıların %60,92`i ders aşamasında kullanılan kitaplara kolay bir şekilde erişebildiklerini söylemektedirler. Kitaplara erişimin kolay olmadığını düşünen öğrencilerin yüzdesi ise %24,71`dir. Azerbaycan`daki öğrencilerin çoğu diğer ülkeye kıyasla tamamen zıt düşünceye sahipler. Onlar kitaplara kolay bir şekilde erişemediklerini belirtmekte. Büyük bir kısmı da kitaplara kolay bir şekilde mi yoksa zor mu ulaştıkları düşüncesiyle kararsız kalmışlar.

Soru 7: Üniversitede muhasebe dersi yeterli düzeyde verilmektedir.

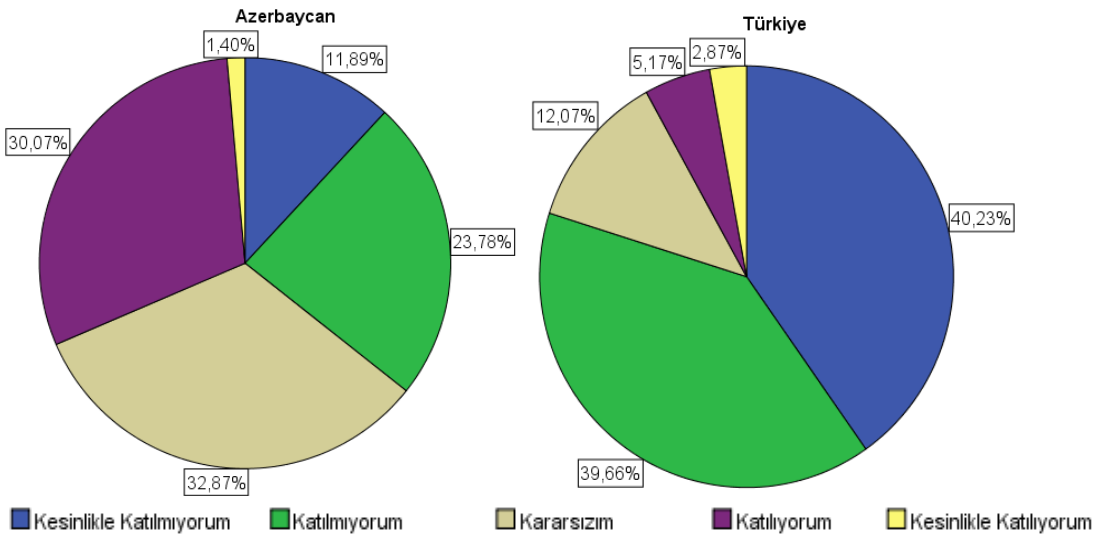
Grafik 4. Selçuk Üniversitesi Ve Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi`nde Verilen Muhasebe Dersine İlişkin Bulgular.

Üniversitede muhasebe dersinin yeteri düzeyde verildiğini Türkiye'deki katılımcılardan %24'ü, Azerbaycan'daki katılımcılardan ise %46,16'ı kabul etmektedirler. Bunun yanı sıra ankete Azerbaycan'dan katılan öğrencilerin %23'ü, Türkiye'den ise %59,2'i tamamen bunun tersini düşünmektedirler.

Soru 8: Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır ve yeterli bilgisayar mevcuttur.

Grafik 5. İki Üniversitedeki Bilgisayar Ve Bilgisayar Uygulamalarına İlişkin Bulgular.

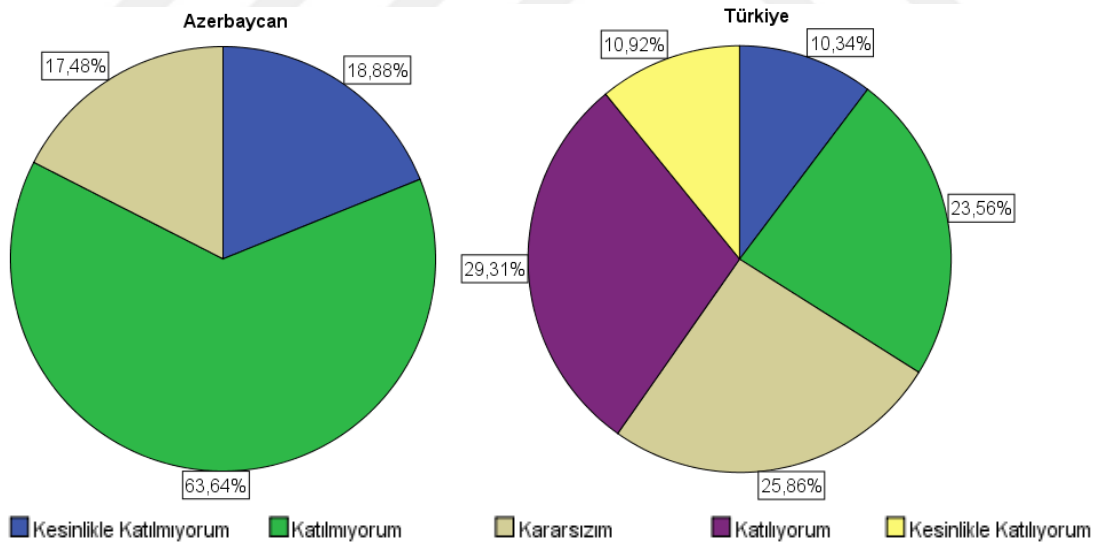
Grafiğe baktığımız zaman Selçuk Üniversitesi'nden katılımcıların cevabı net olarak bellidir. Onlar (%79,89'u) yeterince bilgisayarlı muhasebe uygulamalarının yapılmadığını düşünmektedirler. Azerbaycan Devlet Üniversitesi'nden katılımcılar ise %35,67'lik bir yüzde ile üniversitede yeterince bilgisayarın olmadığını ve bilgisayar destekli muhasebe derslerinin yeteri kadar yapılmadığını düşünmektedirler.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak katılımcıların görüşlerine göre her iki üniversitede muhasebe eğitimine yeterince önem vermemektedir.

3.5.3. Muhasebe Derslerinin Verimliliğine İlişkin Bulgular

Soru 9: Muhasebe ders kitapları eğitim açısından yeterli bilgiyi sunmamaktadır.

Grafik 6. Muhasebe Ders Kitaplarının Eğitim Açısından Yeterli Bilgiyi Sunmasına İlişkin Bulgular.

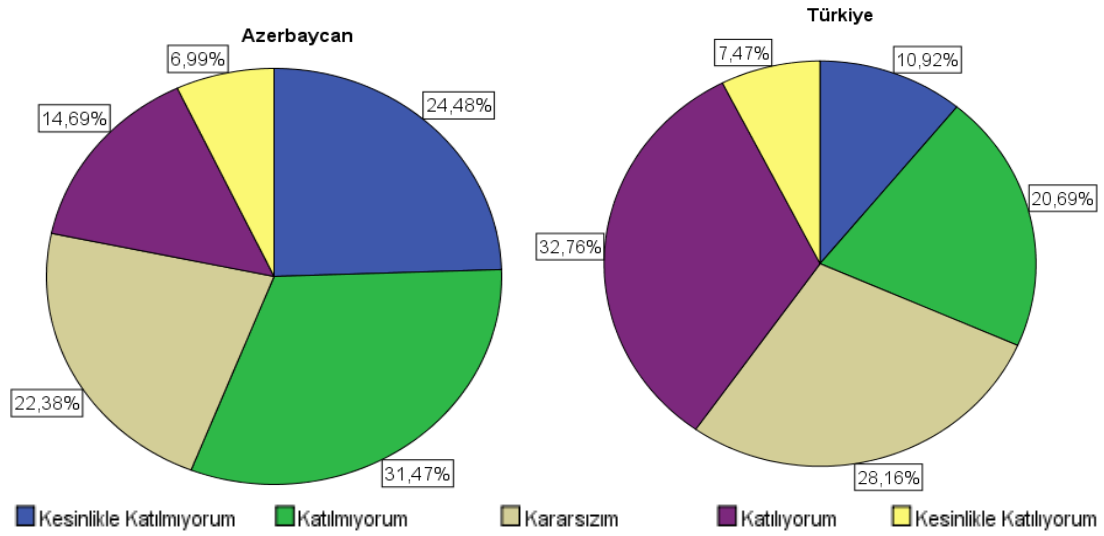

Bu soruya ankete katılan Türkiye'deki öğrencilerin %40,23'ü muhasebe ders kitaplarının yeterli bilgiyi sunmadıkları görüşündedirler. Azerbaycanlı katılımcılar ise bunun tamamen tersini düşünerek (%82,52) ders kitaplarını eğitim için yeterli

bulmuşlar. Yaklaşık olarak Azerbaycan`daki katılımcıların %17,48`i ve Türkiye`deki katılımcıların ise %25,86`ı bu konuda kararsız olduklarını belirtmişler.

Soru 10: Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir.

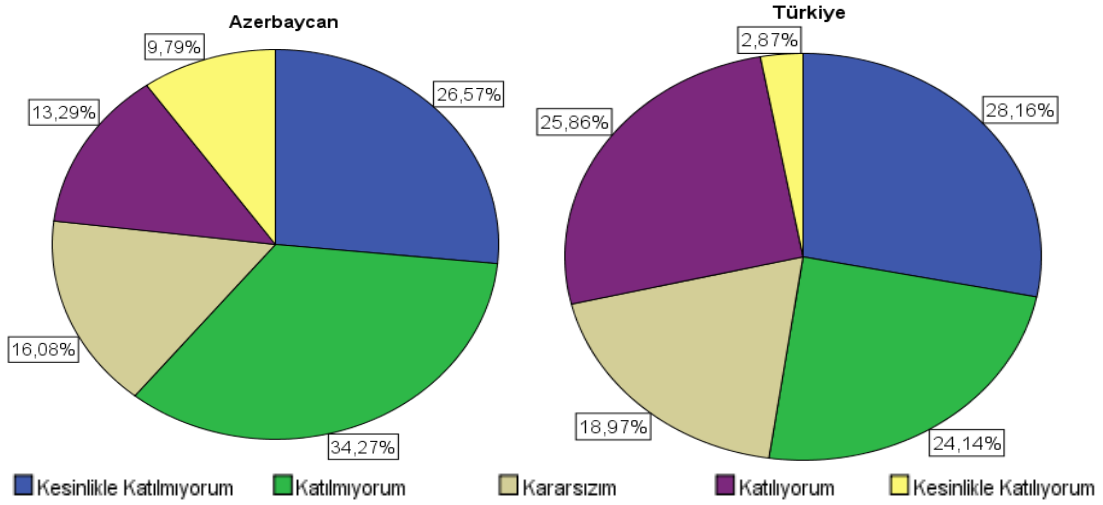
Grafik 7. Muhasebe Derslerinin İçeriklerinin Güncel Gelişmelere Paralel Olarak Yenilenmesine İlişkin Bulgular.

Azerbaycan`dan %21,68`lik, Türkiye`den %40,13`lük öğrenci kesimi derslerin güncel gelişmelere paralel olarak muhasebe derslerinin içeriklerinin değiştiğini kabul etmektedirler. Yukarıdaki verilerden anlaşıldığı gibi sırasıyla %22,38`lik ve %28,16`lık öğrenci kesimi bu konuda kararsız kalmıştır. Bunun da başlıca nedeni onların kendilerinin güncel muhasebe değişimlerinden bilgisiz olmalarıdır.

Soru 11: Muhasebe derslerinde aktarılan bilgiler, muhasebe mesleğine ilişkin temel bilgileri öğretme açısından yeterlidir.

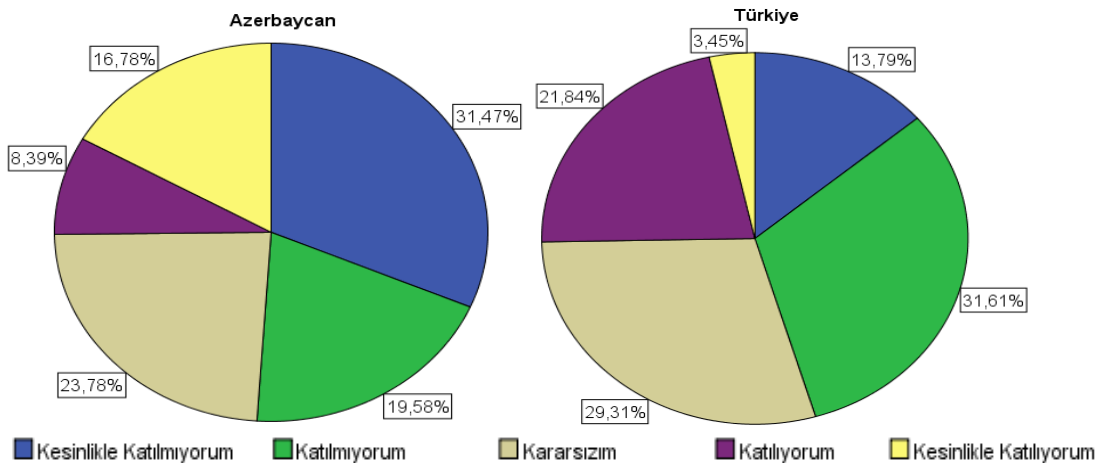
Grafik 8. Muhasebe Derslerinde Aktarılan Bilgilerin, Muhasebe Mesleğine İlişkin Temel Bilgileri Öğretme Açısından Yeterliliğine İlişkin Bulgular.

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmı, muhasebe derslerinde aktarılan bilgilerin muhasebe mesleği açısından temel bilgileri içermeye konusunda, yeterli bulmamaktadır. Bu soruya Selçuk Üniversitesi'nden katılan öğrencilerin %24,14'ü katılmıyorum, %28,16'ı ise kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermişler. Bu oran Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi'nde sırasıyla %34,27'i ve %26,57'dir. Bu yanıtların fazla olmasının başlıca nedeni bazılarının bu konuda staj görmeleri veya yakın çevresindeki muhasebe mesleki ile uğraşan kişilerden bilgi edinmeleridir.

Soru 12: Muhasebe derslerinin ders saati sayısı, aldığımız muhasebe eğitimi için yeterlidir.

Grafik 9. Öğrencilerin Aldıkları Muhasebe Ders Saat Sayısının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri.

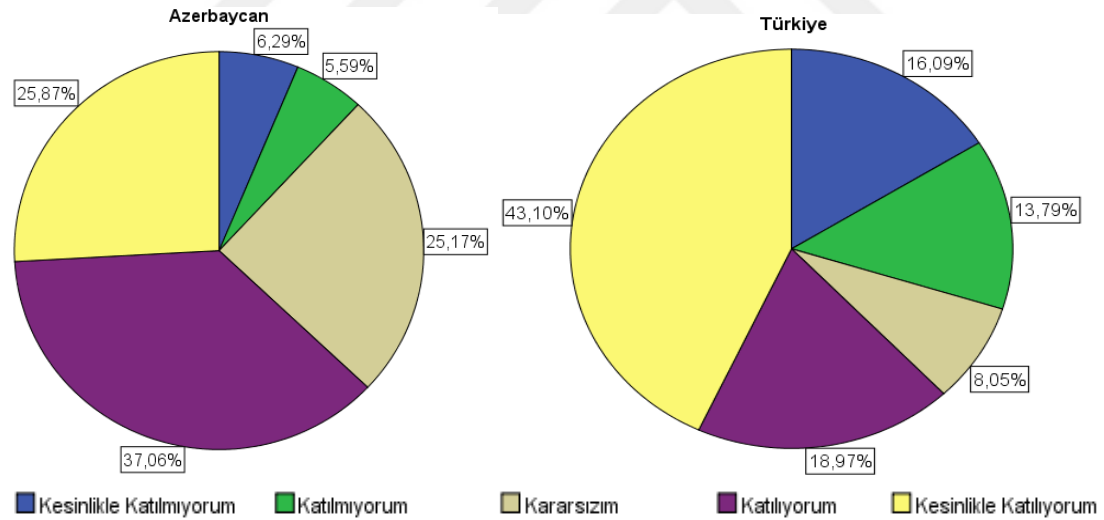

Ankette yer alan bu soruya Azerbaycan`dan katılan öğrencilerin toplamda %51`i Türkiye`den katılan öğrencilerin ise %45,4`ü katılmıyorum cevabını vermiştir. Öğrencilerin ders saat sayısını yetersiz bulma nedenlerinden biri şu anki ders saat sayısında ders konularını yeterince detaylı görmemelerinden kaynaklıdır. Burada dikkat çeken diğer bir konu ise kararsız öğrencilerin fazla olmasıdır (Azerbaycan`da %23,78 ve Türkiye`de %29,31). Onlar içinde her halde ders saat sayısının bir önemi yoktur.

3.5.4. Muhasebe Eğitimi Veren Öğretim Üyesinin Öğrencinin Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Soru 13: Öğretim elemanları dersleri monoton olarak anlatmaktadır.

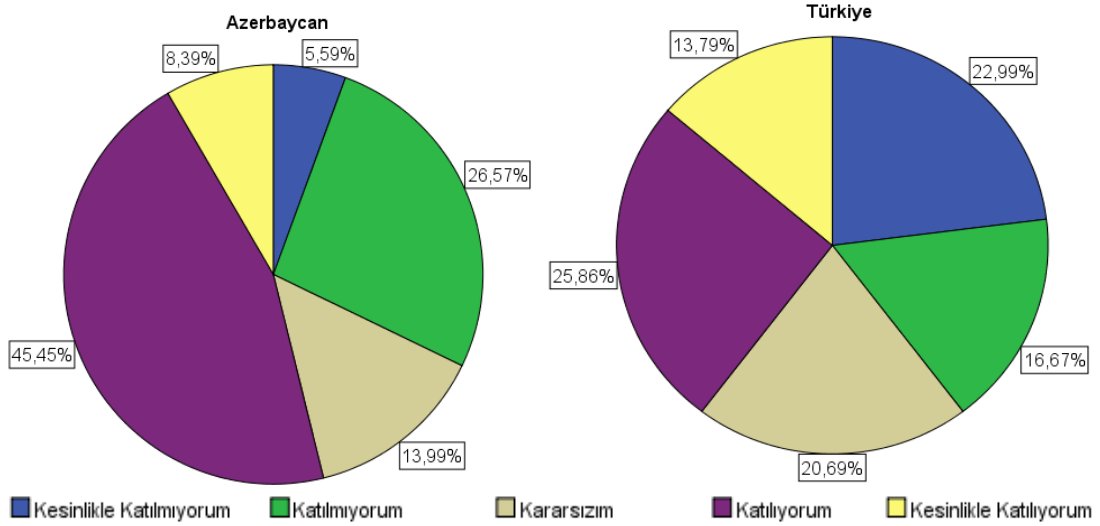
Grafik 10. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarının Ders Anlatmasına İlişkin Görüşleri.

Türkiye`den ankete katılan öğrencilerin bu soruya cevapları şu şekildedir; %43,10`u kesinlikle katılıyorum, %18,97`i katılıyorum, %16,09`u kesinlikle katılmıyorum ve %13,79`u katılmıyorum. Azerbaycan`dan katılan öğrencilerin cevapları ise sırasıyla %25,87`i kesinlikle katılıyorum, %37,06`ı katılıyorum, %6,29`u kesinlikle katılmıyorum ve %5,59`u katılmıyorumdur. Katılımcıların çoğunluğu öğretim görevlilerinin dersleri monoton olarak anlatmakta olduğunu belirtmektedir.

Soru 14: Öğretim üyemiz, muhasebe dersimiz ile ilgili bilgisini sürekli yenilemektedir.

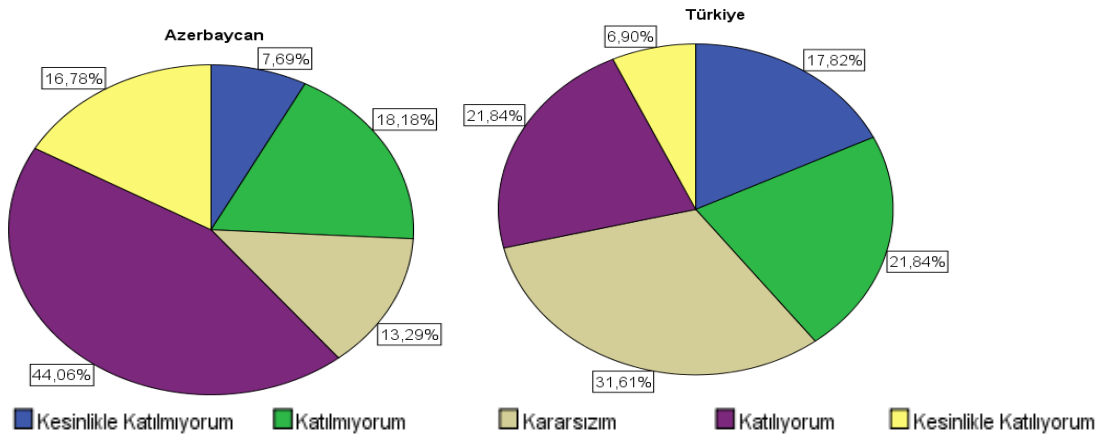
Grafik 11. Öğretim Üyesinin Muhasebe Dersi İle İlgili Bilgisini Sürekli Yenilemesine İlişkin Bulgular.

Türkiye'deki cevaplayıcılardan %39,6'ı öğretim üyesinin bilgisini sürekli güncellediğini düşünürken %39,6'ı ise bunun tamamen tersini düşünmektedir. Diğer ülkedeki öğrencilerin görüşleri ise %32,16'lık bir düşünceyle öğretim görevlileri muhasebe ile ilgili bilgilerini güncellemekte, %53,84'lük ise öğretim elemanları muhasebe ile ilgili bilgilerini güncellememektedir cevabını vermişlerdir.

Soru 15: Dersleri kitap, dergi vb. basılı yayınlardan okuyarak öğrenme alışkanlıkların kazanılması için kaynak önerilmektedir.

Grafik 12. Öğrencilere Öğretim Üyeleri Tarafından Kaynak Önerilmesine İlişkin Bulgular.

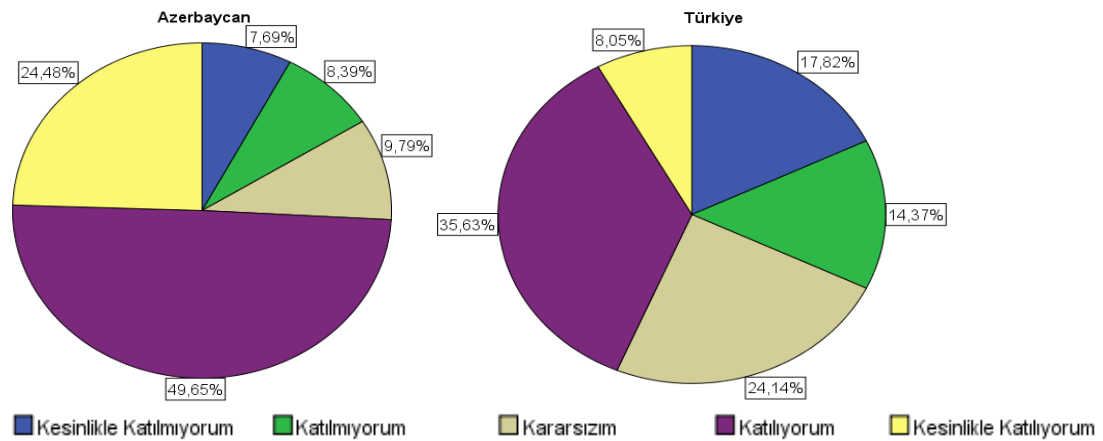

Azerbaycanlı öğrencilerin %60,84' lük kısmı öğretim üyelerinin ders kitapları dışında diğer basılı yayınlardan kaynak önerildiğini kabul etmektedirler. Bu soruya olumlu cevap veren öğrenciler %34,97' lik bir çoğunlukla olumsuz yanıt verenlerden fazladır. Selçuk Üniversitesi'nde ise %28,74' lük öğrenci kesimi bu soruya olumlu yanıt vermiştir.

Bu soruda Türkiye'den kararsız olan öğrenciler %31,61'dir. Bu öğrenciler her halde öğretim üyelerini derste yeterince dikkatli dinlememektedirler. Diğer yandan bu ülkede öğretim üyelerinin basılı yayın kaynağı önermesi konusuna katılmayan öğrencilerin yüzdesi katılanlardan daha fazladır.

Soru 16: İhtiyacımız olduğunda, ders saatleri dışında öğretim elemanlarına ulaşmak ve bilgi almak mümkündür.

Grafik 13. Öğrencilerin İhtiyacı Olduğunda, Ders Saatleri Dışında Öğretim Üyelerine Ulaşması İle İlgili Bulgular.

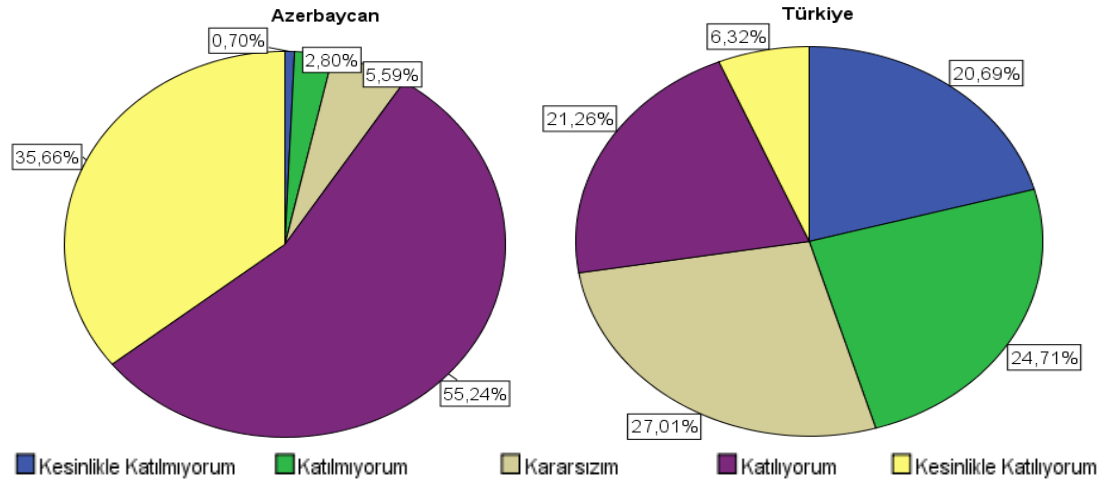

Bu sorudaki öğrencilerin olumlu cevap yüzdeleri sırasıyla Azerbaycan`da %74,11 ve Türkiye`de %43,68`dir. Öğrencilerin olumlu cevap yüzdeleri diğer yanıtlara kıyasla fazlalık oluşturmaktadır. Bu da öğrencilerin ihtiyaçları oldukları zaman öğretim üyelerine ulaşabildiklerini göstermektedir. Olumsuz düşünen diğer öğrenciler büyük olasılıkla öğretim görevlilerine ulaşma konusunda bazı sıkıntılar yaşamışlar. Kararsız öğrenciler ise muhtemelen ders saatleri dışında öğretim üyeleri ile hiç görüşmemiş veya görüşmesi için bir neden olmamış olabilir.

Üniversitedeki tüm öğretim üyelerinin odası nerede olduğu bellidir ve öğrenciler öğretim görevlilerinin kendi odasında olduğu zaman, ders ile ilgili görüşme yapabilmektedirler. Sadece yapılması gereken, öğretim elemanlarının üniversitedeki ders zamanları ile ilgili doğru bilgi edinmektir.

Soru 17: Öğretim elemanları öğrencilerle olan iletişimlerine önem vermektedirler.

Grafik 14. Öğretim Elemanlarının Öğrencilerle Olan İletişime Önem Vermelerine İlişkin Bulgular.

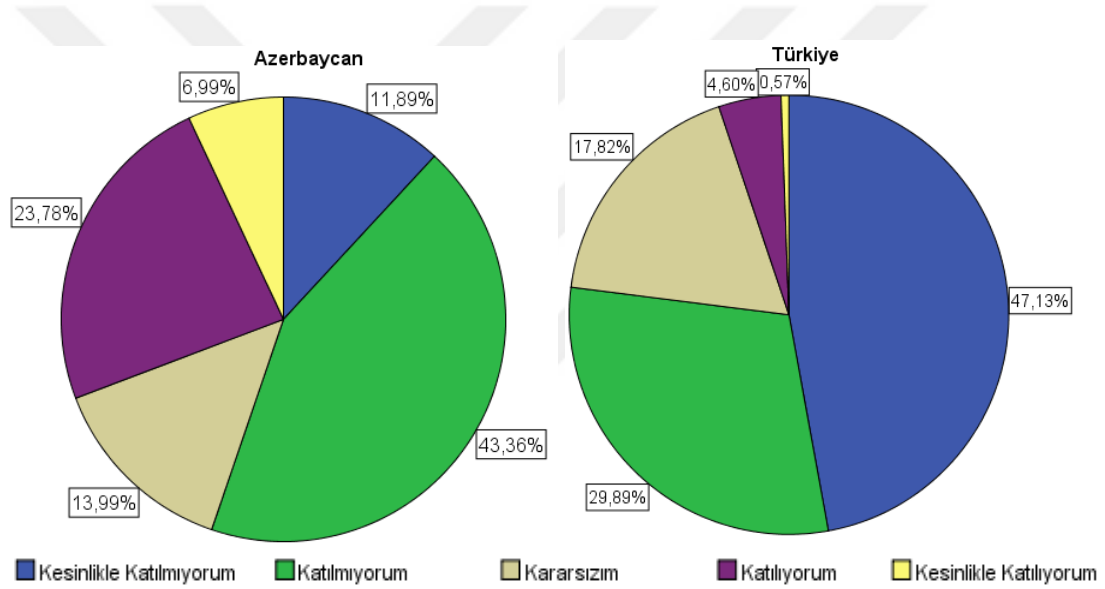
Bu soruya Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`ndeki katılımcıların %35,66`ı kesinlikle katılıyorum ve %55,24`ü katılıyorum yanıt verirken, Selçuk Üniversitesi`ndeki öğrencilerin %20,69`u kesinlikle katılmıyorum ve %24,71`i ise katılmıyorum cevabını vermişler. Her iki ülkeden anketi cevaplayan öğrencilerin

böyle olumsuz düşüncülerinin nedenlerinden biri öğretim üyelerinin ders programlarının yoğun olması ve öğrencilere yeterince zaman ayıramamasından kaynaklıdır.

3.5.5. Muhasebe Eğitiminde Uygulamaya Verilen Öneme İlişkin Bulgular

Soru 18: Muhasebe konusu hem uygulamayı hem de kuramı içerdiğinden uygulamacılar derslerimize gelerek bizleri bilgilendirmektedir.

Grafik 15. Uygulamacıların Derslere Gelerek Öğrencileri Bilgilendirilmesine İlişkin Bulgular.

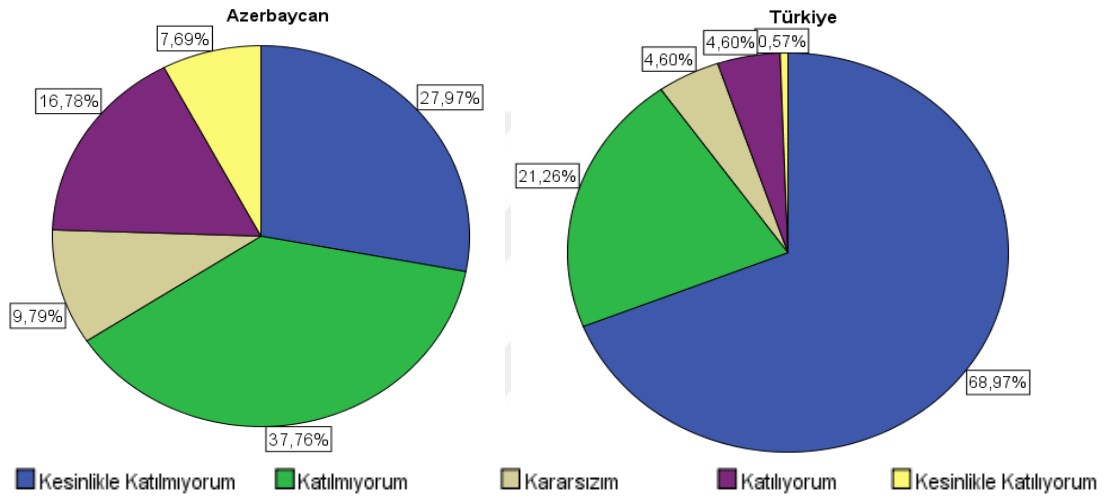

Grafikteki verilerden anlaşılacağı üzere Türkiye`deki katılımcıların %47,13`ü kesinlikle katılmıyorum, %29,89`u katılmıyorum, %4,6`ı katılıyorum ve %0,57`si kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Azerbaycan`daki katılımcıların cevapları şu şekildedir; %11,89`u kesinlikle katılmıyorum, %43,36`ı katılmıyorum, %23,78`i katılıyorum ve %6,99`u kesinlikle katılıyordur. Öğrenciler tarafından çok az da olsa olumlu yanıt verilmesinin nedeni bu tür derslerin çok az yapılmış olmasıdır. Genel bir değerlendirme yapacak olursak her iki ülkede girişimciler kendi ülkesinde öğrenci kitlesine bilgi aktarma konusunda pek de meraklı değiller. Ama üniversiteyi yeni bitirip işe başlayan bir kişiyi bilmediği bir uygulama konusunda yargılayabiliyorlar. Zamanında kendisi üniversitede bu bilgileri öğrencilere aktarmış

olsaydı, uygulamacılar tarafından eğitim gören öğrenciler işe başladığı zaman her hangi bir sorun yaşamaz ve hatta bu bireyler kendilerini bu konuda daha da geliştirmiş olabilirdi.

Soru 19: İşletmeler ziyaret edilerek uygulamalar yakından izlenmektedir.

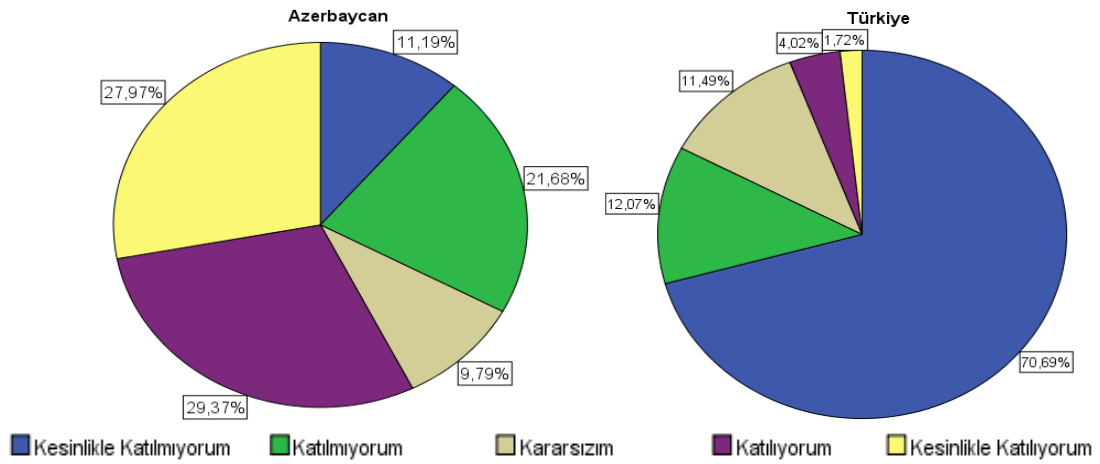
Grafik 16. Öğrencilerin Uygulamaları Yakından İzlemeleri İçin, İşletmeleri Ziyaret Etmelerine İlişkin Bulgular.

Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi'nden öğrencilerin %27,97'i kısmı kesinlikle katılmıyorum ve %37,76'ı kısmı katılmıyorum cevabını vermişler. Bu değerler Selçuk Üniversitesinde sırasıyla %68,97 ve %21,26'dır. Genel bir değerlendirme yapacak olursak her iki üniversitede uygulamaya yeterince dikkat edilmemektedir.

Soru 20: Yaptırılan staj uygulaması esnasında teorik bilginin pratiğe dönüşmesi sayesinde deneyim kazanmaktayız.

Grafik 17. Yaptırılan Staj Uygulamasına İlişkin Bulgular.

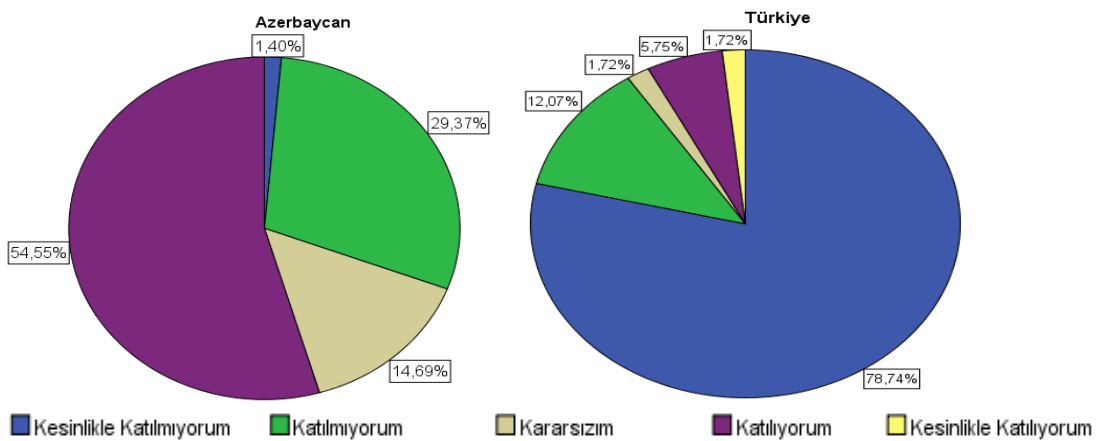

Anketteki bu soruya Azerbaycan'daki katılımcılar %57,34'lük bir oranla katılıyorum yanıtını verirken, Türkiye'deki katılımcılar %82,76'lık bir oranla katılmıyorum yanıtını vermiş. Azerbaycan'daki öğrencilerin olumlu yanıt vermesinin nedeni Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi'nde belirli bir öğretim yılında zorunlu staj uygulamasının olmasıdır. Yani bir öğrenci üniversiteyi tamamlaya bilmek için belirlenen zaman diliminde staj yapması zorunludur. Böyle bir uygulama ile öğrenciler üniversiteyi bitirmeden önce iş hayatıyla ufak çapta da olsa tanışmaktalar.

3.5.6. Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılması İçin Yapılan İşlerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Soru 21: Muhasebe eğitimini pekiştirmek için Mesleki Staj Uygulaması yapılmaktadır.

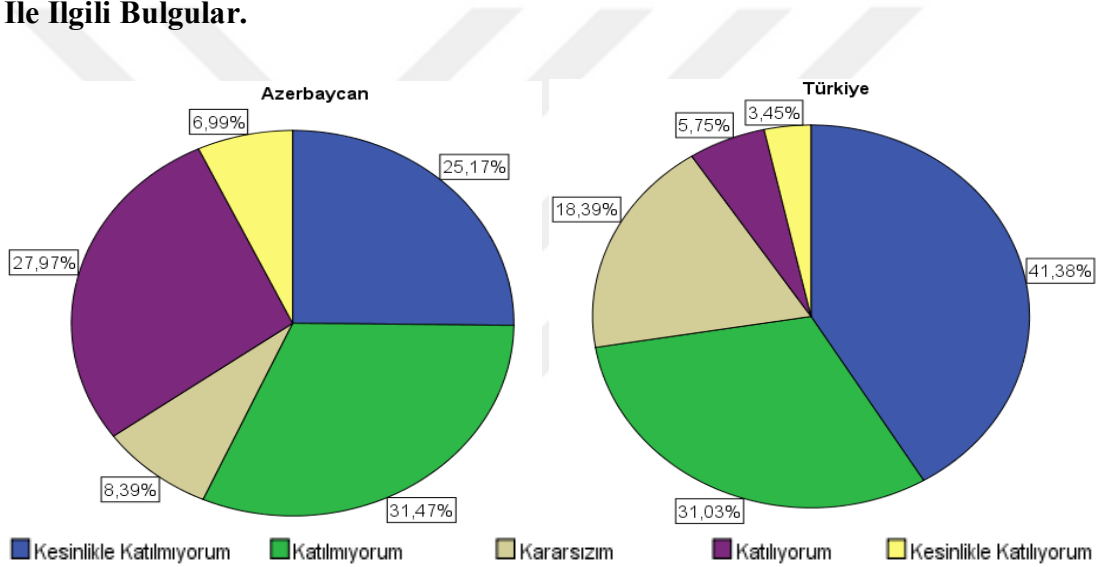
Grafik 18. Mesleki Staj Uygulamasının Yapılmasına İlişkin Bulgular

Türkiye`den ankete katılanlar bu soruya %78,74`lük bir yüzdeyle katılmadığını belirtmektedir. Azerbaycanlı katılımcıların cevabı ise şöyledir; %54,55`i katılıyorum, %29,37`i katılmıyorum, %1,40`ı kesinlikle katılmıyorum ve %14,69`u kararsızım.

Soru 22: Öğrencilerin muhasebeyi daha iyi kavraya bilmesi için konuyla ilgili seminer konferans ve panellerin düzenlenmektedir.

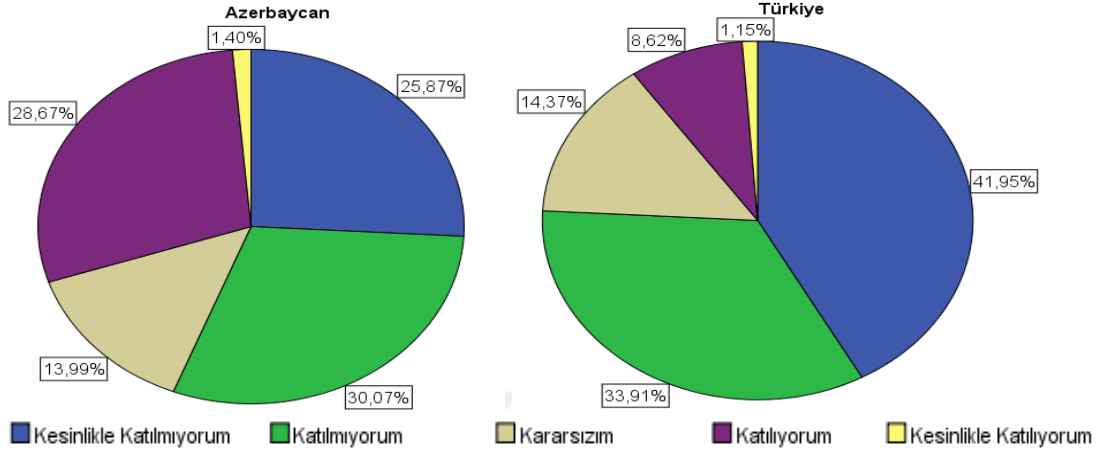
Grafik 19. Üniversitelerde Düzenlenen Seminer, Konferans Ve Paneller İle İlgili Bulgular.

Ankete katılanların yanıtlarına baktığımız zaman Türkiye`de katılımcılar toplamda %72,41`i olumsuz ve %9,2`i olumlu cevap verirken, Azerbaycan`da bu veriler sırasıyla %56,64 (olumsuz) ve %34,96`dır (olumlu). Azerbaycan`a kıyasla Türkiye`deki katılımcılar çok az olumlu yanıt vermişlerdir. Bu da Türkiye`de daha az konferansların düzenlendiğini gösteriyor. Genel yorumlara baktığımız zaman ise her iki ülkeden katılımcılar olumsuz yanıt vermişler.

Soru 23: Üniversitede, muhasebe ile ilgili gelişmeleri yakından takip edebilme imkânı sunulmaktadır.

Grafik 20. Öğrencilerin Muhasebe İle İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Edebilmeleri İle İlgili Bulgular.

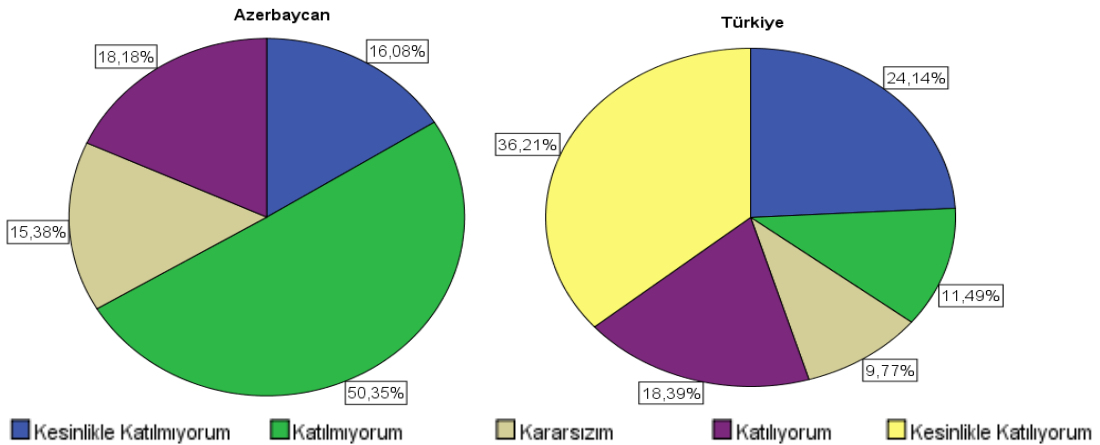

Bu soruya Azerbaycan`dan öğrencilerin %25,87`i kesinlikle katılmıyorum, %30,07`i katılmıyorum, Türkiye`den ise öğrencilerin %41,95 kesinlikle katılmıyorum, %33,91 katılmıyorum yanıtında bulunmuşlar.

3.5.7. Muhasebe Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Soru 24: Üniversitede gördüğüm muhasebe dersinin üniversiteden sonraki pratik hayatta işe yaramadığını ve sadece teoride kalacak bilgiler içermektedir.

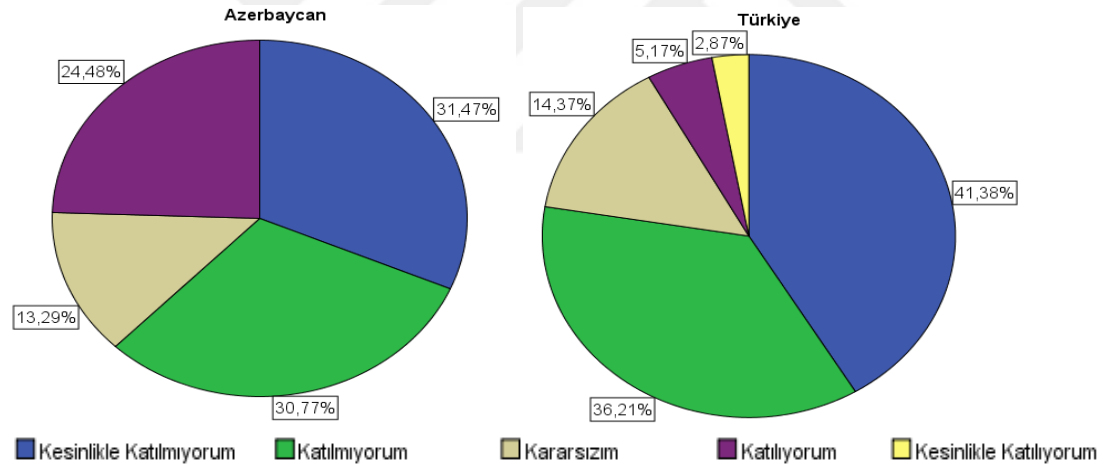
Grafik 21. Üniversitelerdeki Öğrencilerin Muhasebe Dersindeki Edindikleri Bilgilerin, Pratik Hayatta İşe Yaraması İle İlgili Bulgular.

Azerbaycan'daki öğrencilerin %66,43'lük kısmının görüşlerine göre muhasebe eğitiminde gördükleri derslerin pratik hayatta da işe yaradığını düşünürken, Türkiye'deki öğrencilerin %54,6'lık kısmı ise muhasebe eğitiminde gördükleri derslerin teoride kaldığını ve pratikte bir işe yaramadığını düşünmektedirler. Bu durum öğrencilerin yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklıdır. Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi'ndeki öğrencilerin %15,38'i ve Selçuk Üniversitesi'ndeki katılımcıların %9,77'i kararsız olduklarını belirtmişler.

Soru 25: Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamak için yeterlidir.

Grafik 22. Muhasebe Derslerinin Öğrencileri Çalışma Hayatına Hazırlanmasına İlişkin Bulgular.

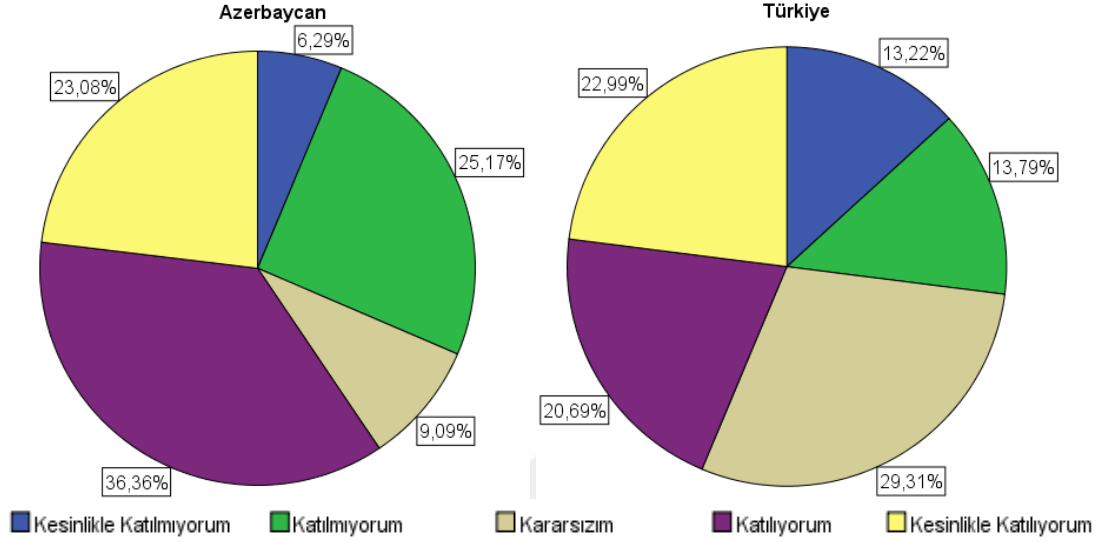

Türkiye'deki katılımcılar anketteki bu soruya olumsuz yanıt vermişler (%41,38'i kesinlikle katılmıyorum, %36,21'i katılmıyorum). Azerbaycan'daki katılımcıların da aynı şekilde olumsuz cevap yüzdesi daha fazladır (%31,47'i kesinlikle katılmıyorum, %30,77'i katılmıyorum).

Grafikteki verileri genel olarak değerlendirirsek her iki ülkedeki öğrenciler eğitim aşamasında gördükleri dersleri çalışma hayatı için yeterli bulmamaktadırlar.

Soru 26: Muhasebe eğitimi görmek iş hayatına atılmakta avantaj sağlar.

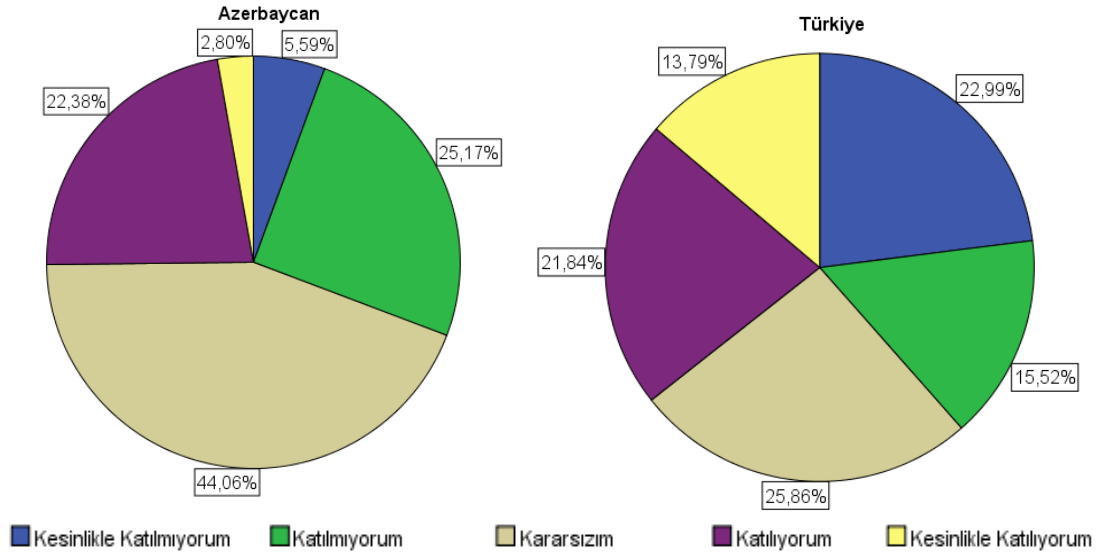
Grafik 23. Muhasebe Eğitimi Görmenin, İş Hayatında Avantaj Sağlamasına İlişkin Bulgular.

Azerbaycan`da anketi cevaplayanların %23,08`i kesinlikle katılıyorum, %36,36`ı katılıyorum yanıtını vermiştir. Türkiye`de ise anketi cevaplayanların %22,99`u kesinlikle katılıyorum, %20,69`u katılıyorum yanıtını vermiştir. Aynı zamanda kararsızların oranı sırasıyla %9,09 ve %29,31`dir.

Soru 27: Mezun olduktan sonra muhasebe ile ilgili geleceğe yönelik bir hedefim var.

Grafik 24. Öğrencilerin Muhasebe İle İlgili Geleceğe Yönelik Hedeflerinin Olmasına İlişkin Bulgular.

Selçuk Üniversitesindeki öğrencilerin %35,63`lük kısmının muhasebe ile ilgili geleceğe yönelik hedefi varken, %38,51`lik kısmının muhasebe ile ilgili geleceğe yönelik hedefi yoktur. Bu veriler Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesinde sırasıyla %25,18 ve %30,76`dır.

Gelecekte muhasebe ile ilgili kariyer düşünüyorum sorusunun cevabına Azerbaycan`daki öğrencilerin büyük çoğunluğu kararsız kaldığını belirtmiştir. Buda muhtemelen ülkenin şu anki ekonomik durumu ile bağlıdır.

3.6. Araştırmaya Yönelik Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik bilimsel çalışmalarda en önde gelen koşullardan biridir. Bir kişinin yapmış olduğu araştırmayla elde ettiği sonuç bu araştırmayı başka bir kişi tarafından aynı şekilde süreci izleyerek araştırmayı yaptığı zaman, aynı sonucu alması istenir aksi halde sonuç güvenilir olmaz. Bu analiz bir bakıma aynı araştırmayı yapan kişilerin aynı sonucu alacağıının bir göstergesidir.

Güvenirlilik analizine tabi tutulan veriler sıfır ile bir arasında değerler almaktadırlar. Alınan sonuçlar bire ne kadar yakın olursa yapılan araştırmanın güvenirliliği de bir o kadar yüksek olmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçütler ne

kadar belirgin olursa araştırmanın güvenilirliği de o kadar fazla olacaktır (http://www.istatistikanaliz.com/guvenilirlik_analizi.asp, 18.06.17).

Güvenirlık analizi toplamda beş modelden oluşmaktadır (<https://www.onlineistatistik.com/single-post/2017/01/01/Guvenirlik-Analizi-Nedir-Turleri-Nelerdir-ve-Nasil-Yorumlanir>, 18,06.17):

- ✓ Cronbach Alfa
- ✓ İkiye Bölünmüş Model (Split Half)
- ✓ Guttman Modeli
- ✓ Paralel Model
- ✓ Kuder-Richardson

Bu modellerden en çok kullanılanı Cronbach Alfa`dır.

Sorular arasındaki korelasyon negatif ise Alfa yöntemi ile hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı da negatiftir. Bu katsayının negatif çıkması güvenilirlik modelinin bozulmasına neden olur. Diğer bir deyişle, kullanılan ölçeğin toplana bilirlık özelliğinin bozulduğunu ifade eder.

Alfa (α) katsayısına bağılı olarak ölçeğın güvenilirliğı aşağıdaki gibi yorumlanır (<https://www.onlineistatistik.com/single-post/2017/01/01/Guvenirlik-Analizi-Nedir-Turleri-Nelerdir-ve-Nasil-Yorumlanir>, 18,06.17):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değıldir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğın güvenilirliğı düşüktür.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güveniliridir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Bu çalışmadaki araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi için veri toplama aracının güvenilirliği çok önemlidir. Araştırmamızda yer alan ölçeklerin güvenilirlik analizleri aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 5. Ölçeklerin Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	
		Azerbaycan	Türkiye
Üniversitede Muhasebe Eğitime Verilen Değer	5 madde	0,712	0,808
Muhasebe Derslerinin Verimlilik Değeri	4 madde	0,701	0,713
Muhasebe Eğitimi Veren Öğretim Üyesinin Öğrencinin Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi	5 madde	0,730	0,708
Muhasebe Eğitiminde Uygulamaya Verilen Önem	3 madde	0,724	0,706
Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılması İçin Yapılan İşlerin Değerlendirilmesi	3 madde	0,735	0,769
Muhasebe Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi	4 madde	0,704	0,722

Yukarıdaki tabloda yer alan değerlere göre araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğu görülmektedir. Çünkü alfa katsayılarının pozitif değer alması güvenilirliğin sağlandığının belirtisidir.

5'li likert yöntemi ile değerlendirilen araştırmamızın ölçekleri tablodan da anlaşılacağı üzere güvenilirlik katsayıları 1'e daha yakındır. Yani tabloda Cronbach Alpha'nın (güvenirlik katsayısının) aldığı değerler 0,60 ile 0,80 arasında yer almaktadır ki, buda ölçeklerin oldukça güvenilir olduğunu gösterir.

3.7. Hipotezlerin Analizi ve Yorumlanması

Hipotezlerin analizinde yaygın olarak kullanılan t testinden yararlanılacaktır. T testi aynı zamanda araştırmacıya iki grubun ortalamaları arasında farkın olup

olmadığını belirlemeye yardımcı olur. Diğer yandan t testinden değişkenler arasında anlamlı bir istatistiksel farkın olup olmamasını belirlemek için yararlanılır. T testinin üç çeşidi vardır:

- ✓ Tek örneklem t testi (One – Sample t Test)
- ✓ Bağımsız Örneklem t testi (Independent Samples t Test)
- ✓ İlişkili (Eşleştirilmiş) Ölçümler için t testi (Paired Samples t Test)

Biz bu araştırmamızda Bağımsız Örneklem t testinden (Independent Samples t Test) yararlanacağız. Bu t testinde bir birinden bağımsız iki grup karşılaştırıldığı zaman yararlanılmaktadır ve aynı zamanda grup üyeleri birbirinden farklı olması gerekir yani, aynı özellikleri taşımaması gerekir. Bizim grup üyelerimizi birbirinden bağımsız olan Azerbaycan`daki ve Türkiye`deki katılımcılar oluşturmaktadır.

▪ **Hipotez 1:**

H₀: Her iki üniversitenin muhasebe eğitime verdikleri değer arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁: Her iki üniversitenin muhasebe eğitime verdikleri değer arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 6. Her İki Üniversitenin Muhasebe Eğitime Verdiği Değerin T Testine Ait SPSS Tablosu

<i>Her iki üniversitenin muhasebe eğitime verdiği değeri</i>	<i>Anketin Yapıldığı Ülke</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Ort. Std. Hatası</i>
	Azerbaycan	143	2,69	,874	0,73
	Türkiye	174	2,60	1,276	0,97

	Bağımsız Örneklem t Testi							
	<i>F</i>	<i>Sig</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (çift yönlü)</i>	<i>Ort. Fark</i>	<i>Farkın %95 Güven aralığı</i>	
							Alt	Üst
Eşit Varyanslar kabul edildi	,152	,311	,707	315	,480	0,89	- ,158	,336
Eşit varyanslar kabul edilmedi			,733	305,777	,464	0,89	- ,150	,327

Tablo 6'ya baktığımız zaman her iki ülkedeki muhasebe eğitimine verilen değerlerin ortalaması neredeyse birbirlerine yakındır ve ortalamalar sırasıyla Azerbaycan için 2,69, Türkiye için ise 2,60'dır. Burada diğer bakacağımız değer ise t testindeki Sig. (çift yönlü) alanının değeridir. Bu testimizde Sig. (çift yönlü) 0,480 değerini almıştır. Almış olduğumuz bu değer 0,05 den büyük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir. Aynı zamanda Ortalamaların Farkları alanına dikkat edersek burada da 0,89 gibi çok düşük bir değer aldığını görürüz. Bu istatistiksel t testinin sonucuna göre H_0 hipotezi kabul edilmiştir ve her iki üniversitenin muhasebe eğitimine verdikleri değer arasında anlamlı farklılık yoktur.

▪ **Hipotez 2:**

H_0 : Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADIÜ) muhasebe derslerinin verimliliği arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADIÜ) muhasebe derslerinin verimliliği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7. Derslerin Verimliliğinin T Testine Ait SPSS Tablosu

Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADIÜ) muhasebe derslerinin verimliliği	<i>Anketin Yapıldığı Ülke</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Ort. Std. Hatası</i>
	Azerbaycan	143	3,24	,957	0,80
	Türkiye	174	2,41	1,231	0,93

	Bağımsız Örneklem t Testi							
	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (çift yönlü)</i>	<i>Ort. Fark</i>	<i>Farkın %95 Güven aralığı</i>	
							Alt	Üst
Eşit Varyanslar kabul edildi	1,437	,183	6,543	315	,357	0,126	-,576	1,072
Eşit Varyanslar kabul edilmedi			6,703	314,053	,318	0,123	-,582	1,066

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi ortalamalar arasında belirgin bir fark vardır. Azerbaycan ortalama değeri daha yüksektir. Bu da Türkiye'ye kıyasla derslerin verimliliğinin yüksek olduğunu gösterir. Aynı zamanda t testindeki Sig. (çift yönlü) değerine baktığımız zamanda 0,05'den büyük olduğunu görüyoruz. Bu sonuca göre H_0 hipotezimiz kabul edilmiştir; Selçuk Üniversitesi ile Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi'ndeki (ADIÜ) muhasebe derslerinin verimliliği arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

▪ **Hipotez 3:**

H_0 : Her iki üniversitedeki muhasebeyi öğreten öğretim üyelerinin eğitimin verimliliğini artırmak için harcadıkları çaba arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Her iki üniversitedeki muhasebeyi öğreten öğretim üyelerinin eğitimin verimliliğini artırmak için harcadıkları çaba arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 8. Üniversitedeki Muhasebeyi Öğreten Elemanların Eğitimin Verimliliğini Artırmak İçin Harcadıkları Çabanın T Testine Ait SPSS Tablosu

Her iki üniversitedeki muhasebeyi öğreten öğretim üyelerinin eğitimin verimliliğini artırmak için harcadıkları çabanın değerlendirilmesi..	<i>Anketin Yapıldığı Ülke</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Ort. Std. Hatası</i>
	Azerbaycan	143	3,24	1,108	0,093
	Türkiye	174	2,91	1,378	0,104

	Bağımsız Örneklem t Testi							
	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (çift yönlü)</i>	<i>Ort. Fark</i>	<i>Farkın %95 Güven aralığı</i>	
							<i>Alt</i>	<i>Üst</i>
Eşit Varyanslar kabul edildi	,638	,296	2,361	315	,357	0,019	,056	,617
Eşit Varyanslar kabul edilmedi			2,411	314,863	,318	0,016	,062	,611

İki ülkenin de ortama değerlerine baktığımız zaman çok fazla olmasa bile (0,33) farkın olduğunu göre biliyoruz. T testindeki Sig. (çift yönlü) 0,357 değerini almıştır ki, bu göstericide 0,05`den büyüktür. Dolayısıyla her iki üniversitedeki muhasebe öğretim üyelerinin verimliliği artırmak için harcadıkları çaba arasında anlamlı bir farklılık yoktur ve H_0 hipotezi kabul edilmiştir.

▪ **Hipotez 4:**

H_0 : Her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlama açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁: Her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlama açısından anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 9. Uygulamacıların Öğrencilere Muhasebe bilgilerinin Aktarılmasının T Testine Ait SPSS Tablosu

Her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlaması	<i>Anketin Yapıldığı Ülke</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Ort. Std. Hatası</i>
	Azerbaycan	143	2,71	1,162	0,097
	Türkiye	174	1,82	,925	0,070

	Bağımsız Örneklem t Testi							
	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (çift yönlü)</i>	<i>Ort. Fark</i>	<i>Farkın %95 Güven aralığı</i>	
							<i>Alt</i>	<i>Üst</i>
Eşit Varyanslar kabul edildi	,462	,268	7,594	315	,253	0,117	,660	1,121
Eşit Varyanslar kabul edilmedi			7,429	268,702	,421	0,120	,654	1,126

Her iki ülkenin ortalamalarına baktığımız zaman zaten sonuç belli oluyor. Ortalamalar 3'ü bile bulmamıştır. Bu da uygulamacıların öğrencilere bilgi aktarmak için üniversitelerdeki muhasebe derslerinde yer almadıklarını belirtir. Aynı zamanda Sig.'nin (çift yönlü) aldığı değer 0,05'den büyüktür Bu veriler göz önünde bulundurularak H₀ hipotezi kabul edilmiştir ve her iki üniversitede muhasebe bilgilerinin aktarılmasında uygulamacıların katkı sağlama açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

▪ **Hipotez 5:**

H₀: Her iki üniversitedeki öğrenciler muhasebe eğitimini iş hayatına başlamak için önemli bir avantaj olarak görmemektedirler.

H₁: Her iki üniversitedeki öğrenciler muhasebe eğitimini iş hayatına başlamak için önemli bir avantaj olarak görmektedirler.

Tablo 10. Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Etkisinin T Testine Ait SPSS Tablosu

Her iki üniversitedeki öğrencilerin muhasebe eğitimini iş hayatına başlamak için önemli bir avantaj olarak görmektedirler.	<i>Anketin Yapıldığı Ülke</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Ort. Std. Hatası</i>
	Azerbaycan	143	3,45	1,265	0,106
	Türkiye	174	3,26	1,317	0,100

		Bağımsız Örneklem t Testi						
	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (çift yönlü)</i>	<i>Ort. Fark</i>	<i>Farkın %95 Güven aralığı</i>	
							Alt	Üst
Eşit Varyanslar kabul edildi	1,352	,041	1,255	315	,035	,183	-,104	,470
Eşit Varyanslar kabul edilmedi			1,259	307,367	,209	,183	-,103	,469

Azerbaycan`da ortalama 3,45 ve Türkiye`de ortalama 3,26`dır. Ortalamalar neredeyse birbirlerine yakındır ve 3`ün üzerindedirler. T testi tablosunda Sig.`nın (çift yönlü) almış olduğu değer 0,05`in altındadır. Bu durumda H₁ hipotezi kabul edilir ve her iki ülkedeki öğrenciler muhasebe dersini görmelerini iş hayatı için bir avantaj olarak kabul etmektedirler.

SONUÇ

Bildiğimiz gibi dünyamızda her şey sürekli değişme ve gelişme eğilimindedir. İnsanlar sürekli olarak ellerindeki kaynakları iyi bir şekilde değerlendirmek ve yaşamlarını daha da kolaylaştırmak için sürekli bir araştırma içindedirler. Tabii ki bu gelişmelere iyi bir eğitim sonucu ulaşılabilir.

İster ülkelerin isterse de bireylerin ellerindeki kaynakların doğru ve verimli bir şekilde değerlendirilmesinde muhasebe bilimi çok büyük bir öneme sahiptir. Bildiğimiz gibi muhasebe, ekonominin bütün sektörlerinde farklı alanları bir birine bağlayan bir halkadır. Bunun içinde birçok yerde muhasebeni işletmenin dili olarak nitelendiriyorlar. Şu açıdan ki, muhasebe üretilen ürün veya hizmetlerin maliyetinin hesaplanması, dönem sonu kar veya zararın belirlenmesi, yatırımcılara gerekli olan bilgilerin aktarılması ve vergilerin hesaplanmasına yardımcı olmak gibi faaliyetlerde bulunur. Son dönemde ülkelerin en iyi şekilde bireylerini bilgilendirmesi ve bu eğitim alanının geliştirilmesi için uğraştıklarını görebiliriz.

Yapmış olduğumuz bu anket araştırmamızdaki amacımız Azerbaycan`da bulunan Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi ile Türkiye`de bulunan Selçuk Üniversitesi`nin muhasebe eğitimine verdiği değeri belirlemektir.

Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonraki on yıl içinde genel olarak muhasebe alanında verimli bir derslik ortaya koyamamıştır. Genellikle Sovyet döneminden kalma dersliklerden yararlanılmıştır. Daha sonra muhasebe sisteminde yaşanan değişimler ve oluşan muhasebe standartları bu derslikleri yetersiz kılmıştır. Bu değişiklikten sonra derslikler yeni muhasebe sistemi doğrultusunda geliştirilmiştir.

Selçuk Üniversitesi`nden farklı olarak Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi`nde Muhasebe ayrıca bir bölüm olarak eğitilmektedir. Selçuk Üniversitesi`nde ise ağırlıklı olarak İşletme bölümü içerisinde muhasebe dersleri verilmektedir ve genellikle muhasebeci olmayı hedefleyen kişilerde İşletme bölümünü tercih etmektedirler.

Yapmış olduğumuz anket uygulamasında Azerbaycan'daki üniversiteden ankete katılan öğrencilerin %53,8'i üniversitenin muhasebe eğitimine gereken önemi vermediğini düşünürken, %18,9'u bunun tersini düşünmektedirler. Türkiye'den ankete katılan öğrenciler ise bu değerler sırasıyla %48,8 ve % 28,7'dir. Bu verilerden de anlaşıldığı gibi her iki üniversitede muhasebe eğitimine gerekli önem verilmeye çalışılmış fakat ankete katılan öğrencilerin görüşlerine göre her iki üniversite bunu tam olarak yapamamıştır. Öncelikle yapılması gereken muhasebe eğitiminin verimliliğinin artırılması ve geliştirilmesi için izlenen süreci yeniden gözden geçirerek, aksaklıkların belirlenmesi ve bu aksaklıkların en uygun bir şekilde giderilmesi için bir şemanın oluşturulmasıdır. Aynı zamanda eksiklerin giderilmesi için bu süreçte bizzat iştirak eden bireylerin (öğrencilerin) görüşleri de alınmalıdır. Çünkü onlar bu sürecin içinde bulunmaktadır ve bu kişilerin fark edebileceği bazı hataları bu konuda yetkili olan birileri görmeyebilir.

Son dönemlerde çok fazla olmasa da üniversitelerin sahip olduğu donanımlar eğitimin verimliliğinde belirli bir öneme sahiptir. Türkiye'deki öğrencilerin %60,8'i ve Azerbaycan'daki öğrencilerin %52,5'i muhasebe eğitimi için üniversitenin yeterli donanıma sahip olmadığını düşünmektedirler. Her iki üniversitede ya gerekli donanım eksikliği yaşanmaktadır, ya da mevcut donanım arızalı veya eğitim için yeterli olmaya bilir. Yapılması gereken üniversitelerin sahip oldukları donanımları yeniden bir gözden geçirmek ve bunu yaparken üniversitedeki bu donanımlardan yararlanacak öğrenci sayısını göz önünde bulundurmak.

Her iki ülkenin muhasebe eğitiminde karşılaşılan diğer bir sorun ise ders için ayrılan zamandır. Öğrenciler muhasebe dersleri için ayrılan sürelerin yeterli olmadığını düşünmektedir. Çünkü bir öğretmen ona tanınan bir ders sürecinde tüm öğrencilere bilgi aktarımında bulunamıyor. Öğrencilerin bazıları kafasında oluşan soruları ders sürecinde öğretim üyesine sorarak giderirken bazıları ise bu ders sürecinin azlığından sorularını öğretim görevlilerine sormaya yetiştiremiyor. Burada ilk olarak insanın aklına gelen üniversitede öğretim elemanının odasını herkesin bilmesidir ki, öğretim üyesi de her zaman sınıfta bir sorunuzun olduğu ve bu soruyu ders sürecinde sormayı yetiştirmediğiniz zaman “dersten sonra odama gelerek sora

bileceğinizi” vurgulamasıdır. Fakat öğretmeninde üniversitede o kadar da fazla boş zamanının olmadığını düşünürsek her kesin sorusunu yanıtlamaya yetişmeyebilir.

Şu anda yaşadığımız dünya teknoloji dünyasıdır. Günümüzde bunu fark etmeyen kimse yoktur. İnsanların işlerini kolaylaştırmak için bilgisayar destekli muhasebe programı geliştirilmiştir. Bu programlar yardımıyla insanlar önceden bir hafta zaman harcadıkları belirli bir muhasebe işlemini şimdi neredeyse bir günde tamamlamaktadır. Aynı zamanda çok kısa bir zaman diliminde bu programdan yararlanarak elde ettikleri verileri bireyler gerekli olan kişilerle de paylaşabiliyor ve gerekli olan kurumlara mali raporları sunabiliyorlar. Bundan dolayıdır ki bu bilgisayar programları günümüzde tüm üniversiteler bir ders programı olarak öğrencilere aktarılmaktadır. Fakat Türkiye’ye kıyasla Azerbaycan’dan ankete katılan öğrenciler bu bilgisayar destekli muhasebe uygulamalarının yeterince yapılmadığını belirtmişler. Bu sorun üniversitenin bilgisayar destekli muhasebe uygulaması derslerinin çok az yapmasından kaynaklıdır. Azerbaycan’daki üniversite bu derslerin sayısını mümkün olduğu kadar artırmaya özen göstermelidir. Aksi halde öğrenciler bu konuda yeterli bilgiye sahip olmayacaklar.

Çok üzülerek belirtmek istediğim konulardan biri de muhasebe uygulamacılarıdır. Bu konuda her iki üniversite büyük bir sıkıntı yaşamaktadır. Bildiğimiz gibi uygulamacılar bizzat muhasebe uygulamalarının içinde bulunduğu için muhasebe uygulaması ile ilgili daha fazla deneyime, bilgiye sahiptirler. Ankete katılan öğrencilerin görüşlerine göre, her iki üniversitede bu uygulamacılar çok az derslere gelerek veya seminer düzenleyerek öğrencilere bilgi vermektedir. Her iki ülkede bulunan üniversiteler bu muhasebe uygulamacılarının bildiklerini öğrencilere aktara bilmesi için teşvik yolları aramalıdır. Çünkü üniversiteyi bitiren bir öğrenci uygulama konusuna da ne kadar iyi hâkim olursa çalışacağı toplumda bir o kadar daha verimli olur.

Muhasebe eğitimi sürecinde iki ülkede karşılaşılan diğer farklılıktan biride staj konusudur. Azerbaycan’da üçüncü sınıfın sonunda öğrencilere uygulamayı yakından görebilmeleri için zorunlu staj uygulaması yapılmaktadır. Yani öğrenciler üniversite tarafından belirlenen yerlerde (belirli bakanlıklarda, devlet veya özel

işletmelerde) belirli süreyle staj yapmaktadırlar. Bu süreç sonunda öğrenciler az da olsa uygulama konusunda belirli bir düşünceye sahip oluyorlar. Fakat Selçuk niversitesi`nde böyle bir uygulama sistemi olmayıp, staj tamamen öğrencinin kendi isteğine bırakılmıştır. Böyle olunca da öğrencilerin büyük çoğunluğu stajı önemsememektedir. Öğrenciler niversiteyi bitirip de işe başladığı zaman bazı sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadır.

Sonuç olarak hem Azerbaycan Devlet İktisad niversitesi`nin, hem de Selçuk niversitesi`nin muhasebe eğitimini geliştirmek için uğraş verdiğini görebilmekteyiz. Fakat muhasebe eğitimini geliştirilmesi konusunda izledikleri süreçte bazı eksiklikler vardır. Bu konuda en iyi duruma gelmiş olan ülkelerin muhasebe eğitim sisteminin incelenmesi her iki niversitenin, kendi eğitim sistemindeki hataları zamanında ve doğru bir şekilde fark ederek, geliştirebilmesine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Abdullayeva, Samira (2006). Türkiye ve Azerbaycan Muhasebe Hesap Planının Ve Mali Tablolarının Karşılaştırılması. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akdoğan, Nalan ve Aydın, Hamdi (1987). Muhasebe Teorileri. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Akpınar, Onur ve Özdemir, Ekrem (2012). Genel Muhasebe İlkeler & Uygulamalar. Ankara: Detay Yayıncılık.

Alagöz, Ali ve Yılmaz, Baki. Tekdüzen Muhasebe Perspektifi İle Azerbaycan Muhasebe Uygulamalarının Değerlendirilmesi. http://www.alialagoz.com.tr/doc-dr-alialagoz-makaleleri/tekduzen_muhasebe_perspektifi_ile_azerbaycan_muhasebe_uygulamalari.pdf. Erişim Tarihi: 28.10.16.

Alkan, Gönül (Mart 2015). İşletmelerin Ön lisans Muhasebe Eğitiminden beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi; 17 (1): 137-158. http://www.academia.edu/12334228/%C4%B0%C5%9Fletmelerin_%C3%96n_Lisans_Muhasebe_E%C4%9FitiminFit_Beklentileri_%C4%B0zmirde_Bir_Ara%C5%9Ft%C4%B1rma. Erişim Tarihi: 17.10.2016.

Atabey, N. Ata, Parlakkaya, Raif ve Alagöz, Ali (2001). Genel Muhasebe. Konya.

Ataman, Ümit (1999). Genel Muhasebe II (12. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Başer, Hakan (2010). Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Ve İş Dünyasının Beklentilerine Göre Yapılandırılması. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cəfərov, Elxan (2002). Bazar İqtisadiyatı Şəraitində Muhasibat Uçotunun Siyasəti. Maliyə və Uçot (Azərbaycan nəşriyatı).

Çanakçıoğlu, Mustafa (2000). Uygulamalı Dönem İçi ve Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri. İstanbul: Türkmen Kitabevi

Çetiner, Ertuğrul (2009). Otel İşletmeleri Muhasebesi. Ankara: Gazi Kitabevi.

Demir, Berna (Ağustos 2015). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, 77.

Demir, Nazif (1990). Genel Muhasebe Teknik ve Uygulama. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Basınevi.

Dura, Cihan (2005). Düşünme Araştırma Yazma. Ekin Kitabevi

Durak, Gökhan (2009). Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin Kırklareli yöresinde faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyinin incelenmesi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dursun, Adem (2006). Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı. Ankara.

El-Beblawy, Mostafa, Mahmoud (2015). What Is The Purpose Of Accounting?. <https://www.linkedin.com/pulse/what-purpose-accounting-mostafa-mahmoud>, Erişim Tarihi: 04.07.2017.

Erdoğan, Necmettin (1999). Çözümlü Muhasebe Problemleri. İzmir: Barış Yayınları.

Erkural, Kenan (1995). Muhasebe Prensipler ve Uygulama (11. Baskı). Der Yayınları.

Fidan, Nurettin ve Erden, Münire (1998). Eğitime Giriş. İstanbul.

Genel Muhasebe Ders Notları 1. [http:// smmmser.blogcu.com/genel-muhasebe-ders-notlari-1/513851](http://smmmser.blogcu.com/genel-muhasebe-ders-notlari-1/513851). Erişim Tarihi: 21.10.2016.

Gökçe, Feyyat (2005). Devlet ve Eğitim (3. Baskı). Ankara: Tekaç Kitap Basım.

Gücenme, Ümit (2005). Genel Muhasebe. Aktüel.

Güvemli, Batuhan. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Döneminde Muhasebe Düşüncesinin Gelişimi (1917-1953). <http://docplayer.biz.tr/5891156-Sovyet-sosyalist-cumhuriyetler-birligi-doneminde-muhasebe-dusuncesinin-gelisimi-1917-1953.html>. Erişim Tarihi: 26.10.2016.

http://www.istatistikanaliz.com/guvenilirlik_analizi.asp, 18.06.17

http://www.istatistikanaliz.com/guvenilirlik_analizi.asp. Erişim Tarihi: 18.06.17

<https://www.onlineistatistik.com/single-post/2017/01/01/Guvenirlik-Analizi-Nedir-Turleri-Nelerdir-ve-Nasil-Yorumlanir>. Erişim Tarihi: 18.06.17.

İbadov, Elsevər (2014). Azerbaycan ve Türkiye Muhasebe Sistemlerinin Gelişim Sürecinin Değerlendirilmesi. Qafqaz Üniversitesi dergisi, 151-152.

Karabınar, Selahattin (2004). Genel Muhasebe-1. Sakarya: Sakarya Kitabevi.

Karasioğlu, Fehmi (2014). Finansal Muhasebe- Dönem Sonu İşlemleri-TMS/TFRS Uygulamalı (1. Baskı). Nobel Yayın.

Kempner, Jack J. (1968). The Basic Concepts Of Accounting. The Scholarly Forum Montana Law.

Kızıllı, Ahmet (2001). Genel Muhasebe ve Vergi Uygulamaları. İstanbul: DER Yayınları.

Kotar, Erhan ve Ildır, Ali (1995). Tekdüzen Hesap Planında Maliyet Hesapları. Ekin Kitabevi Yayınları.

Küçükşavaş, Nihat (1998). Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması (7.Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Lazol, İbrahim (2005). Genel Muhasebe (10. Baskı). Ekin Kitabevi.

Low, Mary, Samkin, Grant and Liu, Christina (2013). Accounting Education and the Provision of Soft Skills: Implications of the recent NZICA CA Academic requirement changes. e-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching, Vol. 7, 4.

Muhasebe ve İşlevleri. <http://muhasebece.blogcu.com/muhasebe-ve-islevleri/4733033>. Erişim Tarihi: 21.10.16.

Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları, <http://muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html>. Erişim Tarihi: 21.10.16.

Öfgeli, Aziz (2010). Eğitimde Stratejik Planlama Makaleler. Ankara

Özülucan, Abitter (2005). Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları. İstanbul: Türkmen kitabevi .

Salahov, Ənvər (2007). Azərbaycanca Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları. Bakı.

Sevilengül, Orhan (2014). Genel Muhasebe (17. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Seyidoğlu, Halil (1983). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. Ankara: Olgaç Matbaası.

Uyğunlaşdırılması və Kompüterləşdirilməsinin Bəzi Problemləri (2007). Qloballaşma Prosesinde Qafqaz və Mərkəzi Asiya. Bakı: Qafqaz Universiteti.

Yalkın, Yüksel, Koç (1994). Bankacılar için Genel Muhasebe Bilgisi. Ankara: Zirve Ofset.

Yalkın, Yüksel, Koç (Ekim 2013). Genel Muhasebe (19. Baskı). Nobel Yayın.

Yalkın, Yüksel, Koç (Mart 2012). Genel Muhasebe (18. Baskı). Nobel Yayın.

Yero, Judith, Lloyd (2001-2002). The Meaning of Education. <https://www.stoa.org.uk/topics/education/The%20Meaning%20of%20Education.pdf>
Erişim Tarihi: 01.08.2017.

Yükçü, Süleyman (1998). Maliyet Muhasebesi (Yönetim Açısından) (3.Baskı). İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Zayıf, Figen ve Ayanoğlu, Yıldız (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 9/1, 115-136.

EKLER

EK-1: ANKET FORMU

T.C SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Bu anket Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi İİBF'nin İşletme bölümünde eğitim gören 3. ve 4. sınıf öğrenciler üzerine uygulanacaktır. Bu çalışmada uygulanan anket ile toplanacak veriler akademik amaçlı olup, sadece bilimsel amaçla kullanılacak, araştırma verileri başka bir şekilde değerlendirilmeyecektir. Siz değerli öğrencilerin vereceği samimi cevaplar araştırmanın etkinliğini arttıracaktır. Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Salman Abdülrazzade.

Selçuk Üniversitesi, S.B.E. Yüksek Lisans Öğrencisi.

ebdulrazzade93@hotmail.com +905051404786

SORULAR

1. Ankete katıldığınız ülke : Azerbaycan Türkiye

2. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

3. Yaşınız: _____

Çizelgeden yararlanarak belirtiniz. (Ölçekte 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Ne katılıyorum, ne katılmıyorum (Kararsızım), 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum anlamındadır.)

1) Üniversitede Muhasebe Eğitimine Verilen Değerin Ölçeği:

		1	2	3	4	5
4	Üniversitede muhasebe eğitime gerekli önem verilmektedir					
5	Üniversitemizin sınıf, ders araç ve gereç vb. donanımları muhasebe eğitimini karşılamaya yeterlidir					
6	Muhasebe derslerinde kullanılan kaynak kitaplara kolay bir şekilde erişebiliyoruz.					
7	Üniversitede muhasebe dersi yeterli düzeyde verilmektedir.					
8	Teorik dersleri destekleyecek bilgisayarlı muhasebe uygulamaları yeterince yapılmaktadır ve yeterli bilgisayar mevcuttur					

2) Muhasebe Derslerinin Verimliliğinin Değerlendirilmesi Ölçeği:

9	Muhasebe ders kitapları eğitim açısından yeterli bilgiyi sunmamaktadır					
10	Muhasebe derslerinin içerikleri güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir					
11	Muhasebe derslerinde aktarılan bilgiler, muhasebe mesleğine ilişkin temel bilgileri öğretme açısından yeterlidir.					
12	Muhasebe derslerinin ders saati sayısı, aldığımız muhasebe eğitimi için yeterlidir.					

3) Muhasebe Eğitimi Veren Öğretim Üyesinin Öğrencinin Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi Ölçeği:

13	Öğretim elemanları dersleri monoton olarak anlatmaktadır					
14	Öğretim üyesi, muhasebe dersimiz ile ilgili bilgisini sürekli yenilemektedir					
15	Dersleri kitap, dergi vb. basılı yayınlardan okuyarak öğrenme alışkanlıkların kazanılması için kaynak önerilmektedir					
16	İhtiyacımız olduğunda, ders saatleri dışında öğretim elemanlarına ulaşmak ve bilgi almak mümkündür					
17	Öğretim elemanları öğrencilerle olan iletişimlerine önem vermektedirler.					

4) Muhasebe Eğitiminde Uygulamaya Verilen Önemin Ölçeği:

18	Muhasebe konusu hem uygulamayı hem de kuramı içerdiğinden uygulamacılar derslerimize gelerek bizleri bilgilendirmektedir.					
19	İşletmeler ziyaret edilerek uygulamalar yakından izlenmektedir.					
20	Yaptırılan staj uygulaması esnasında teorik bilginin pratiğe dönüşmesi sayesinde deneyim kazanmaktayız.					

5) Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılması İçin Yapılan İşlerin Değerlendirilmesi Ölçeği:

21	Muhasebe eğitimini pekiştirmek için Mesleki Staj Uygulaması yapılmaktadır					
22	Öğrencilerin muhasebeyi daha iyi kavraya bilinmesi için konuyla ilgili seminer konferans ve panellerin düzenlenmektedir					
23	Üniversitede, muhasebe ile ilgili gelişmeleri yakından takip edebilme imkanı sunulmaktadır					

6) Muhasebe Eğitimi İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi Ölçeği:

24	Üniversitede gördüğüm muhasebe dersinin üniversiteden sonraki pratik hayatta işe yaramadığını ve sadece teoride kalacak bilgiler içermektedir.					
25	Muhasebe dersleri ve içerikleri bizi çalışma hayatına hazırlamak için yeterlidir					
26	Muhasebe eğitimi görmek iş hayatına atılmakta avantaj sağlar.					
27	Mezun olduktan sonra muhasebe ile ilgili geleceğe yönelik bir hedefim var					

Katıldığınız için teşekkür ederim.